

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 26 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 18 korona.
Egy negyed évre ... 8 korona.
Egy hónapra 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 267.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, január 23.

Oroszok nagy véres vesztesége.

Budapest, január 22. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Az odobesci hegységben visszavertünk ellenséges felderítő csapatokat. Wolhyniában Mielnicától keletre a brünni nyolcadik számú gyalogezred osztagai meglepő támadással benyomultak az oroszok árkaiba és egy aknavetőt szállítottak be. Jól irányított ágyútűzünk az ellenségnek nagy, véres veszteségeket okozott.

Olasz harctér:

Nincs különös esemény.

Délkeleti harctér:

Az Ochrana tó-tól délre csapataink tegnapelőtt megfúrták egy ellenséges előretörést. Eöfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Előtéri csatározások.

Berlin, január 22. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Lensnél kézigránát harcban visszavertünk egy gyengébb angol támadást. Becounvauxnál, a Mousson-tól keletre, felderítő osztagaink az ellenség árkaiba intézett rövid előretöréseikből több francia foglyot és egy gépfegyvert hoztak vissza.

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy háuseregenek harcvonalai:

Friedrichstadtól nyugatra visszavertünk éjjel támadó orosz portyázó különítményeket.

József főherceg vezérezredes arcvonalai:

A Keleti-Kárpátokban több helyen előtéri harcra került a sor, melyek ránk nézve kedvezően folytak le. Az ojtózi völgytől északra a kölesönös tüzérségi tevékenység időnként élénk volt.

Mackensen vezértábornagy hadserege portya:

Panenitől nyugatra egy ellenséges század megtámadta a Putna melletti biztosítócsapatunkat, de visszavertük.

Macedóniai hadszíntér:

Szórványos felderítő összecsapásokon kívül nincs különös jelenteni való. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Gerngross és társai.

Arad, január 22

Egy kissé logikátlanak tartjuk, hogy a kiuzsorázott közönséget, nem sorozzák a háboru hősei közé; hogy mindez ideig „nagy arany“- és „nagy ezüst“-érdemrendeket nem alapítottak a rettenetes drágaságot is békén tűrő fogyasztó-publikum számára, amelynek tömegét valóságos ellenséges frontnak nézik a jogtalan haszonmániákusai.

Csak tegnap irtunk e helyen a textil-iparlovagok garázdálkodásairól s ma már bizonyosságát is kapjuk elmondott igazságainknak. Hogy miért drága nálunk minden pamut-, szövet- és vászonáru? Hogy a becsületes keresetből miért nem telik ma ingre, gallérra, ruhára? Azért, mert egyes elvetemült budapesti nagykereskedők összetévesztettek bennünket, szegény fogyasztókat az entente-hatalmaival s maguk között minket deklaráltak kifosztandó ellenségnek; s nem Lloyd Georget, sem pedig a muszka cárt. Ezek a pamutszekerészek nem kevesebb, mint ötven millió korona értékű textilárut raktak be butorszállító koscsikba s csempészték fel hajón Bécsbe, hogy onnan azonnal visszazállítsák Budapestre — természetesen horribilis áron. A bécsi vászonvitézek közül a híres Gerngross, Besel és Rosenbaum már hurokra kerültek, s a budapesti gyapotsonglörök is simogató rendőrkéz alatt vannak már.

Ezek miatt az elősdiék miattéheznek, fáznak szükölködnek milliók. Mert nemcsak e nagyarányu textilcsalásról rántotta le a leplet a mai nap. A sörüzorások is megemlegetik ezt a dátumot. Ki tudta biztosan, hogy mi a sörhiány és a sördrágaság oka? Azt hittük ugy-e: a munkáshiány, a szük árpatermés s a gyártási nehézségek okai annak, hogy ma ötven fillér egy pohár sör magyaronban s azt is csak kegyelemképen osztogatják. Ez bizony naiv hit volt, mert mára kiderült, hogy a bécsi Depositen-Bank igazgatója, midőn Ausztriában 50—60 koronára maximumálták a sör hektoliterjét, gondolt egy merészet és nagyot s a „szabad rabláshoz“ címzett Magyarország nevü söresarnokba csempészte át a sörét, hogy itt aztán szabadon emelje az árakat a csillagos egékig. Most már hüvösön ül a bankdirektor ur, de ki tudja hány társa garázdálkodik még szabadon, aki miatt fázunk és szükölködünk! ? . . . ()

LEGUJABB.

Ejjel 2 óraker érkezett telefonjelentés.

Még gondolni sem akar a cár a békére.

Pétervár. A cár Galicin herceg miniszterelnökhöz rendeletet intézett, amelyben kijelenti, hogy most, amikor átruházta rá a miniszterelnökség felelős teljes állását, szükségesnek tartja figyelmébe ajánlani, hogy a kormány főgondja legyen, tekintettel arra, hogy a nagy háboru forduló pontján az összes oroszok gondolata nemzetiségi osztálykülömbőség nélkül a haza dicsőséges megvédésére irányul, egyetértéssel szövetségeseikkel elhatározni, hogy a végső győzelemig elhárítják maguktól a békekötés gondolatát. Szilárd meggyőződése, hogy az orosz nép terheit el fogja viselni, tekintettel arra, hogy természetes segélyforrásai kimeríthetetlenek. Nagyjelentőségű az élelmiszerekkel való ellátás fontos és bonyolult kérdése, azért elrendeli, hogy a kormány a vitéz hadsereg ellátásáról és a frontmögötti egészségügyi szolgálat nehézségeinek leküzdéséről gondoskodjék. Számít a kormány munkájára, szállítási eszközök nagyarányu továbbfejlesztésében és reméli, hogy a forgalmi eszközök teljes használatának biztosítására a kormány minél előbb javaslatokat fog kidolgozni. Reméli, hogy a minisztertanács tevékenységét a birodalmi дума támogatni fogja és hogy egyesülni fog egész Oroszország abban a kívánságban, hogy a háborut a győzelmes befejezésig folytassák. Az ország gazdasági életének megszervezésében a kormány a zemsztvók teljes támogatását fogja élvezni.

Berlin. A központi hatalmak parlamentjeinek elnökei holnap este a főhadiszállásra utaznak, ahol Vilmos császár fogadja őket. Az elnökök Hindenburggal és Ludendorffal is tanácskozni fognak és azután hazautaznak.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti este: Egyik fronton sem volt nagyobb harc esemény.

A miniszterelnök Bécsben. Bécsből jelentik: Tisza István gróf miniszterelnök ma délelőtt ideérkezett.

Összehívják a Reichsrathot. Bécsből jelentik: A Reichsrath első ülését valószínűleg február 13-án tartja.

A német külügyminiszter utazása. Bécsből jelentik: Zimmermann német külügyi államtitkár ma visszautazott Berlinbe.

Az Unió flotta fejlesztése. Newyorkból jelentik: Az amerikai szenátus 16 és fél millió dollárt szavazott meg a hadiflotta fejlesztésére.

Törvénybe iktatták a koronázást.

(A képviselőház ülése. — Szépség hibák a koronázáson.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A képviselőház mai ülése előtt a képviselők csak nagyon gyéren gyülekeztek a folyosón. A folyosón élénken tárgyalták a munkapártban tegnap elhangzott beszédek. A munkapárti folyosón a képviselők Balogh Jenő igazságügyminiszter köré gyülekeztek és ama véleményüknek adtak kifejezést, hogy Tisza István gróf miniszterelnök a munkapártban tartott tegnapi beszéde erősen visszatükrözteti a munkapárt felfogását az összeférhetlenségi ügyek kérdésében és a párt nem tűrheti meg, hogy őt gyanúsítsák és hogy az ellenzék kihasználhassa azt, hogy a munkapárt vonakodásával, az összeférhetlenségi ügyeket mellőzze. A miniszterek közül a folyosón jelen voltak Balogh, Teleszky és Harkányi János báró, demonstrálva, hogy nem igazak azok a hírek, melyek arról szólnak, hogy le akarna mondani tárcájáról. A kijáró képviselők jegyzéke is szóba került és a munkapárton nagy megnyugvással vették tudomásul Tisza István gróf kijelentéseit.

Az ellenzéki folyosón Károlyi Mihály gróf, Apponyi Albert gróf, Andrássy Gyula gróf és Zichy Aladár gróf körül tömörültek a képviselők és ugyancsak az összeférhetlenségi ügyekről folyt a tárgyalás. Ama nézetüknek adtak kifejezést, hogy ama gyanúsításnak, mintha az ellenzék csak taktikázásból ráncigálta volna elő az összeférhetlenségi ügyeket, mert másképp nem tud a kormány ellen dolgozni, e gyanúsításra majd a vitában fogják megadni a választ.

A függetlenségi párti folyosón élénken tárgyalták, hogy miután Ferenc József halálával megszűnt, hogy az uralkodó érzését sértenék, ha a szabadságharc emlékének, különösen, ha Kossuth Lajosnak szobrot állítanak az országház előtt, erre való tekintettel az ellenzék törvényjavaslatot fog benyújtani ez irányban.

(Az ülés.)

Szász Károly alelnök háromnegyed tizenegy órakor nyitotta meg az ülést, bejelentette Teleky József gróf lemondását, kérte ennek tudomásul vételét, hogy a mandátum betöltésére megtehesse a szükséges intézkedéseket. Jelenti, hogy három összeférhetlenségi bejelentést tettek, Muzslay Gyula ellen önmaga tett egyet és Dániel Gábor báró ellen szintén önmaga tett kettőt. Az ügyeket kiadják az összeférhetlenségi bizottságnak.

(Vita a koronázásról.)

Illés József előadó ismerteti és elfogadásra ajánlja a király megkoronázásáról szóló törvényjavaslatot.

A javaslatához Urmányó Nándor szólott hozzá. Azt állítja, hogy minden jel arra mutat, hogy a régi kormányzati szellem fog fennmaradni a jelennek minden igazságtalanságával, holott Magyarországon csak egyet, nemzeti politikát kell és lehet csinálni. Mindazokat a felségjogokat, melyek a királynak járnak s melynek alapján a magyar nemzeti politika érvényesülne, meg kellene adni, erre a legkedvezőbb alkalom a trónváltás, amely nem hozta meg a rendszer változást. Az uralkodó meggyőződhet arról, hogy a magyar nemzet a két trón legbiztosabb támasza. A magyar nemzet vágyait és igényeit kikellene volna elégíteni a koronázás alkalmával. De a nemzettel a kormány nem törődik, csak hatalmi pozíciójának megerősítése az egyetlen gondja. Így történ-

hetett meg, hogy a magyar király koronázásakor a régi copf jutott érvényre, az osztrák császárt tették meg magyar királlyá, Gotterhalteval fogadták, honvédtábornokok I. Károly néven üdvözölték. A koronázási templom előtt a királyt szintén a Gotterhalteval fogadták. A hitlevelet az osztrák császár és magyar király adja ki és az esküt is így teszi le. IV. Károly legyen Ausztriában az ur, Magyarországon pedig I. Károly király legyen az ur. Meg kellene teremteni a nemzet és a király közt a paritást. A királyt megakadályozták abban is, hogy a koronázás alkalmából saját házára az ősi nemzeti lobogót kitűzze, holott az egész főváros lobogódiszben volt. A hadsereg kebelében a büszke magyarságnak szintén súlyos sérelmei vannak. Meg kellett volna a királlyal értetni, hogy ma büszkébbek vagyunk, mint valaha és a nemzetet ejtett sérelem soha nem volt fájóbb, mint most, mikor mindenütt magyarok küzdenek. Ha őszintén, nyíltan és bátran informálják a királyt, akkor meg fogja adni a nemzetnek mindazt, ami a nemzeté. A királyok maguk faragják maguknak az emlékeket. Az ötvenegyedik magyar királyt iktatta be a nemzet, várjuk, hogy milyen lesz.

Apponyi Albert szólalt fel ezután. Minden magyar ember szívében visszhangot vált ki a koronázás emléke. Ezek a magasztos ünnepek, melyeket sajnálatosan nem tudtak zavaró körülmény nélkül végig csinálni. Reméli, hogy az új királlyal új éra keletkezik és kifogják küszöbölni azokat a törvénytelenégeket és hiányokat, amelyek eddig megmaradtak. A koronázás fontos közjogi cselekmény, melynek nem szabad ellaposodnia. Felvilágosítást kér: miért történt meg az, hogy a koronázás alkalmára a szövetséges és a barátságos viszonyban álló uralkodókat és azok családait nem hívták meg, holott ez máskor nem így történt. A magyar koronázás nemzetközi esemény és nem olyan, mint bármely más király megkoronázása és tudja, ha meghívták volna a szövetséges uralkodókat, akkor szívesen képviseltették volna magukat. A bolgár király, nem mint király, hanem, mint magyar főúr volt jelen a koronázáson, azon szálaknál fogva, mely őt az országhoz köti. Felvilágosítást kér, hogy a magyar korona fényének és a magyar koronázás nemzetközi jelentőségének csökkentését mért nem akadályozták meg.

A felszólalásra Balogh Jenő igazságügyminiszter válaszolt. Hangoztatta, hogy mindenki, aki a történelmi hagyományokat tiszteli, különös elégtétellel tekinthet vissza a koronázásra. Meg van győződve, hogy egyes zavaró momentumok, amelyek felmerültek, elenyészően jelentéktelenek voltak a koronázás lelkesítő, évtizedekre ható hatásához képest. Hogy a szövetségeseket a koronázásra nem hívták meg, ez csak a világháború óriási okai.

Héderváry Lehel közbejebből: A bolgár király ott volt. A temetésen ott voltak a külföldi uralkodók, ide is el tudták volna jönni.

Sümegei Vilmos: A népet nem kellett volna kizárni az ünnepekből.

Balogh Jenő igazságügyminiszter: A világháborúra való tekintettel arra kellett magunkat elhatározni, hogy a koronázást területileg szűk körben és egyszerűen rendezzük. Kéri a javaslat elfogadását.

A Ház ezután általánosságban és részleteiben elfogadja a javaslatot.

Illés József előadó beterjeszti a hitlevél és az esküszöveg becikkelyezéséről szóló törvényjavaslatot és elfogadásra ajánlja.

Polónyi Géza szerint a hitlevél nem felel meg sem a régi szövegnek, sem annak, amit első Ferenc József mondott és ezért a javaslatot nem fogadja el.

(Egy idegen ur.)

Rakovszky István a törvényjavaslatot elfogadja, de rá kell mutatnia, hogy a hitlevél átadásánál különös incidens történt. Egy külföldinek szereplését szó nélkül eltűrték, pedig úgy az ellenzék, mint a munkapárt megütköztek ezen. A koronázáson nem törődéssel kezelték a rendfenntartást, akár az udvar, akár a kormány feladata lett volna ez, minden zavaró momentum nélkül kellett volna lefolyni az ünnepélynek. Egy ur, akiről nem tudtuk, hogy kiesoda, szó nélkül elsétált a trón mellett, amikor Magyarország királya először szólt nemzetéhez. Akik ott voltak, látták, mikor a királyon nagy nyugtalanság veit erőt és ez átesapott a főhadsegédre is, lőtás futás keletkezett, a magyar miniszterelnöknek oda kellett lépni a hercegprimáshoz és azt sugta neki, hogy „huzzad csak, huzzad csak keservesen”. Megtörtént, hogy egy külföldi ur őfelségéhez lépett és suttymban odaadta azt a választ, amelyet a magyar király ad az országnak. Egy ur, akinek a magyar közjoghoz semmi köze sincs, oda vitte a magyar király választ. Oda csempészhetette volna azt is, hogy Magyarországot kebelezzék be Csehországba. A közjogi formákat szigorúan be kell tartani. Aki felelős, az nyújtsa át a királynak a választ. Csak visszatetszést és megütközést szült, hogy a hitlevél átadásánál nem a magyar miniszterelnök, hanem egy idegen ur tette ezt. Felvilágosítást kér, mivel indokolják ezt.

Balogh Jenő igazságügyminiszter reflektált az elhangzottakra. Tudta, hogy többen fognak felszólalni és nem követett el mulasztást azal, hogy nem válaszolt rögtön Polónyi beszédére. Szerinte a király jogosan használja összes címét, az osztrák császári címet, amikor mint magyar király funkcionál. A koronázásnak ezer részlete volt, a közlekedés nehézségei, több kisebb zavart, incidens okoztak, egy-két kocsit megkésített, egy-két ló megcsuszott...

Közteklálások: A kormány csuszott meg, nem a ló!

Az igazságügyminiszter ezután elfogadásra ajánlja a javaslatot és a Ház azt általánosságban elfogadja.

Ezután ismét Rakovszky István szólalt fel. Előbbi felszólalásának — ugymond — az volt a lényege, miképpen tudja az igazságügyminiszter megindokolni, hogy a hitlevél átadásánál nem a miniszterelnök, hanem egy idegen ember funkcionált. Erre a kérdésre nem kapott választ.

Balogh Jenő igazságügyminiszter kijelenti, nem érzi magát kötelezve, hogy most válaszoljon a kérdésre, hanem interpellációs napon. (Nagy zaj a baloldalon.) A koronázásnál a magyar udvartartás minden attribútuma közreműködött. A hitlevél átadására felelős királyi válasz közjogi gondossággal lett megállapítva, de annak, hogy ki adta azt át a királynak, nincs közjogi jelentősége. A király belső udvartartásának személyei mind jelen voltak a koronázáson. Szemrecsányi György megállapítja, hogy Rakovszky István szavát tette azokat a rendtelenségeket, amelyek a koronázáson előfordultak, de nem kapott érdemleges választ. Közjogi botlások a kidolgozott programban, amelyet együtt állapítottak meg, nem lehettek,

de az a kérdés, hogy miért nem tartották be a programot és slendriánul jártak el.

A Ház ezután általánosságban és részleteiben elfogadta a javaslatot.

(Tíz vagy husz.)

Heinrich Antal elfogadásra ajánlja a királynak adott koronázási ajándékról szóló miniszterelnöki jelentést.

A javaslat tárgyalásánál felszólal Laeue Hugó és kifogásolja, hogy a javaslatban nincs benne az ajándék tárgyának felemlítése. Felmerült az a kérdés, hogy tíz, vagy husz koronás aranyból állott-e az ajándék. Felvilágosítást kértek a pénzügyminisztertől, aki kijelentette, hogy ez hivatalos titok. Szerinte az országos küldöttség előtt nem lehet hivatalos titok. Meggyőződött róla, hogy a szekrényben tíz koronás aranyak voltak és így a szekrény félig üres volt. Formahiba történt, ha a nemzet ajándékoz, nem lehet félig üres szekrényt adni.

A Ház ezután általánosságban elfogadja a javaslatot. A részletes tárgyalásnál ismét felszólal Laeue Hugó és javasolja, hogy a törvényjavaslatba írják bele, hogy koronázási ajándékképpen ötvenezer husz koronás aranyat adott a nemzet a királynak.

Balogh Jenő igazságügyminiszter kijelenti, hogy a hatvanhetes törvényben sincs megállapítva a koronázási ajándék nagysága. Nem felel meg ez a koronázás méltóságának és a komoly időknek. A Ház méltóságán alulnak tartja, hogy a javaslattal komolyan foglalkozzon. (Nagy zaj a baloldalon.) Lehetetlen, hogy most új javaslatot tárgyaljanak a koronázásról. Kéri az eredeti javaslat elfogadását.

A Ház ezután részleteiben is elfogadja a javaslatot és Heinrich Antal előadó betérjeszi a királynénak adott nemzeti ajándékról szóló törvényjavaslatot. Az általános tárgyalásnál ismét felszólal Laeue Hugó. Kijelenti, hogy a koronázás alkalmával mindenki azt gondolta, hogy husz koronás aranyakról van szó és csak később derült ki, hogy tíz koronás aranyból állott az ajándék. Egy-kormánypartíi főrend azt mondta, hogy ez — a legenyhébben szólva — smuégtség.

A Ház általánosságban és részleteiben is elfogadta a javaslatot.

Brusszilov a román front fővezére.

(Saját tudósítónk telefonjelentése.)

Párisi lapok tudósításokat közölnek a Sarrail hadsereg állapotáról. Ezek szerint a Sarrail hadseregben napirenden vannak a fegyvelemsértések, az olasz, francia, angol, szerb és szines katonák összeködnak egyinás ellen, Sarrail csak a legszigorubb rendszabályokkal tudja a rendet fenntartani és arról értesítette párisi barátait, hogy egy esetleges ellenséges támadás alkalmával nem tudna ellentállani. Kérte a miniszterelnököt, hogy rendes, fegyelmezett csapatokkal erősítse meg hadseregét.

Clemenceau erős akciót indított Briand ellen és azzal vádolja, hogy a miniszterelnök nem teljesíti kötelességét a nemzettel szemben. Allítólag Sarrail, miután sürgős csapatmegerősítésekre vonatkozó kérelmét nem teljesítette Briand, kérte fel Clémenceaut, hogy lépjen fel Briand ellen. A szigetekre internáltakat most, amikor a venizelistákat szabadon bocsátották, engedjék visszatérni Görögországba.

Stockholmból jelentik: Brusszilov véglegesen átvette azoknak az oláh csapatoknak főparancsnokságát, amelyek eddig Berthaud tábornok és Ferdinand király alá voltak rendelve.

Az oláh hadsereget tudvalegyőleg egy hónappal ezelőtt elvonták a fronttól. Helyreállítását most belejeződött és újólág használható, erre mutat az, hogy míg Bukarest bevételét óta napi-jelentéseket az oláh vezérkar nem adott ki, most megint megkezdte azoknak kiadását.

Athénből érkezett jelentések szerint Szalonikiben néhány nap óta véres ellenforradalom tört ki, a venize-

listák ellen. Lefolyásáról a részletek még hiányoznak, de az első jelentések szerint a venizelista kormány kréta szigetére, maga Venizelosz pedig egy francia hadihajó fedélzetére menekült.

Párisi lapok vasárnapi számában a lapok katonai szakértői azt írják, hogy az új harcok Galac mellett nagyjelentőségűnek alig hiszik, hogy huzamosabb ideig a város ellent tájon állani. Ezáltal az egész vonal komolyan van veszélyeztetve.

A „Ruskoje Slovo“ jelenti: Odeszszába olyan nagyszámu sebesült érkezett az orosz-román fronttól, hogy a kórházakat bezárják és azokban helyezik el a beteg és sebesült katonákat.

A sajtóhadiszállásról jelentik: A Szeret-harevonat középpontján, a több vonalát alkotó nanesti hidfőnök elhagolásával, a midőn öt-százal több foglyon felül még géplegyverek és négy alnavető is a kezükre került, nemcsak Fundeni erődrendszerének egyik fontos oszlopa dőlt ki, hanem az oroszok számára egyáltalán megszűnt az a lehetőség is, hogy Galac és a Szeret és a Duna között levő szöglet védői javára beavatkozhassanak a küzdelemben. A híd terepéről könnyen veszedelem fenyegethette volna a Szeret mocsaras alsó-folyása mentérei Galac ellen indított előretérést. Minthogy Nanesti már a szövetségesek birtokában van, az ellenség ilyen irányu támadó kísérlete a szárnyán veszedelemben torogna. A fundeni hidfőnök is igen csökkent az olentziv jelentősége és elmúlt egy új ellenséges hadsereg által tulzott reménységgel megindított támadás sikerének lehetősége is. Az első heves ellentámadások óta ugyanis már egy hét múlt el és a Kasinu és a Susita között megndított tömegtámadások, melyeknek az volt a céljuk, hogy megakadályozzák a Szeret-vonal ellenséges jobbszárnyának veszedelmes helyzetbe való kerülését az oroszok és a románok súlyos vesztesége miatt megadtak, mert az ellenségnek lélekzetvételeire és nyugalomra van szüksége.

Aradi nők Erdélyért.

Közel egy éve, hogy az Arad-Csanádi Takarékpénztár palotájának egyik üzlethelyisége fölött fehér tábla jelent meg a következő nagy, kék betűs fölirással: *Nővédelmi Hivatal.*

Sokan észre sem vették, akik meglátták, azok egy kicsit megmosolyogtak, mert arra gondoltak, amit az ilyen egyjelti izü intézményeknél szokás: van hát az unatkozó uri aszszonyoknak új játékszere.

Először akkor váltott ki maga iránt meglepett figyelmet, mikor az erdélyi menekülőknek erős és segítő karral sietett a támogatására. Rengeteg ruhát, élelmiszert osztott ki, lakásról, munkáról gondoskodott, a sajtó is meleg elismeréssel adózott akkoriban esodálatos teljesítő képességének, azóta már szükséglet, mert ügyes-bajos dolgokat elintéz, állásokat közvetít, munkát szerez, szegényeit pénz-és természetbeni adományokkal látja el, valóságos mankója az elhagyott nőknek és proletároknak, szóval életrevalósága teljesen beigazolódott és igazolódik most is, amikor betekintést nyerünk abba a forgalmas ügykezelésbe, mely ott naponként lebonyolódik.

Ezt a nemcs és hasznos intézményt a keresztény Szociális Missió-farsulat honosította meg az ország nagy vidéki városaiban. A missió nővérek segítségével.

Az általuk megszervezett egyesület tagjai között szoros kapcsolatot tartanak fenn. Ha-

vonként rendszeren lejár Budapestről egy nővér, hogy lendületben tartsa a megkezdett munkát, számon kéri az elvégzett munkát, tanácsol, serkent, biztat, új erőt és kitartást önt a néha kissé kényelmeskedő vidéki munkatársakba. Ez a folytonos figyelem szép eredményeket produkál. A Nővédelmi Hivatal mellett megalakult a patronázs-szakosztály is, melynek munkaköre: idejében megmenteni a züllésnek induló fiatalokru bűnözőket.

A városháza nagytermében már tekintélyes számmal jelenik meg minden hónap harmadik héttől az érdeklődő publikum, hogy meghallgassa a figyelemreméltó beszámolókat. A legutóbbi gyűlés is olyan eszmét propagált, mely a legszélesebb körű érdeklődésre és támogatásra tarthat igényt.

A missió nővérek Erdélyben jártak a kormos, legett Csikszeredától kezdve végig, a kifosztott, bezárt ablakokkal szomorúkodó Fogarasig. Tábornokok autójából, pakli-kocsikon át, döcögős parasztszekereken tovább, katonai őrzáratokkal gyalogolva olyan helyeken, hová még csak a közgazgatás mert féltve visszaszállingózni. Aludtak varótermekben, megyeháza zöld asztalán, őrszobák nádfontu székeinek támlájára hajolva, esak hogy mindenütt ott legyenek, körülnézhesse nek, lássanak, kitapasztalhassák, hogyan és miként lehet leguamarrább, a legalaposabban segíteni. Ezek a kis kék szelvények hozzák aztán nekünk a híreket, hogy az erdélyi magyarságot, különösen a hivatalnok-családokat, nagy óriási mértékben

károsította meg s fosztotta ki az oláh betörés... hogy a hazatérők nem találhatnak meg egyetlen szükségleti tárgyat sem otthonukban. Négy-öt szobás lakások rideg falai csupaszon meredeznek rájuk s a lakás egy sarkában félmatrac buslakodik a pusztas földön, mint egyetlen butordarab. Másutt betört ablakok mögött tört eserepek, szétszúrt butorok maradványai éktelenkednek. Ismét másutt jászlak a lakásban, az istállóknak, viszont finom bőrgarnitúra, annak is boeszkorszj hasitva borítékából, szóval teljesen feldulva a békés otthonok, amelyek gondteljesek voltak talán, de mégis menedékek, hol új erőt gyűjtöttek az élet harcaira. E szerény otthonoknak még az emléke is alig maradt meg.

Ilyen helyre tértek vissza az erdélyi menekülők. Sötét kép, amit a nővérek előttünk tartáltak. Velük együtt szinte látjuk a nyomort, a szegény erdélyi magyarság szenvedését.

Előadták, hogy segítségre van szükség: ez alkalmából nem pénz, hanem szükségleti tárgyakat pár ócska poharat, tányért, lábat, pár kanalat, törülközőt, párnát, használt fehérneműt, szóval olyan holmitkat kérnek, amelyek a minden napi háztartás vezetéséhez elengedhetetlenek, de amelyeknek most háromszoros az ára, ha ujjonnan kell beszerezni.

Az állam nyújt ugyan valamelyes kárpótlást a szenvedett károkért, de mily hosszadalmas eljárás közbevetése mellett és mily hosszú idő eltelte után, azt azonban bevarni majd-

Ötven milliós gyapju csempészség Budapestről.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítók: Magánjelentések alapján értesült a rendőrség, hogy egyes budapesti cégek 50 millió korona értékű pamut, szövet és vászonárut csempészték Bécsbe. (Ezek az árak már régen ki vannak véve a szabadforgalomból és felajánlási kényszer alatt állanak.)

A rendőrséget arról is értesítették, hogy a budapesti nagykereskedők az árut butorszállító kocsikban és a vagonhiány miatt nem vasuton, hanem hajón szállítják Bécsbe. Innen az árut drága áron ismét visszahozták Budapestre. A csempésztett pamutot, szövetet és vásznat Bécsben a Gerngros, Besel és Rosenbaum cég ügynökei és

megbízottai vették át és származtatták ismét vissza Budapestre.

A nyomozást Sándor László rendőrtanácsos vezette a legnagyobb erélyvel, míg végre ma sikerült meglepni a butorszállító kocsikat, és Rudolf-rakparton 17 vagon, több millió korona értékű pamutot foglaltak le. A budapesti rendőrség intézkedett Pozsonyban, hogy az utban levő uszályhajókat tartsák fel. A pamutközpon feljelentést tett az ügyészségen a bünyös nagykereskedők ellen, akiknek névsorát a budapesti rendőrség a nyomozás érdekében egyelőre még titokban tartja.

Női ruhában járó grófi nő. (Egy biharmegyei főúri család titokzatos tagja.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egy debreceni házkutatás alkalmával az ottani rendőrség tekintélyes pénzüsszegekről szóló tábori könyveket fedezett fel egy szerényebb családnál, sőt annak egyik Rózsika nevű leányánál egy különös, gyanúkeltségű levelet talált. A papíron kilencégu korona, aláírása: gróf . . . Endre.

A vezetéknev helye üres volt és a debreceni család mitsem akart tudni arról, mintha ismerné a levél íróját. A véletlen, meg egy levél, elhasznált levélbélyeg nyomra vezették a rendőroket. Vegyi tintákkal kibetűzték a levélbélyeg betűit, amíg kivették rajta ezt a szót az átpeccsételésem: Nagyvárad 2.

Valószínűnek látszott, hogy a bélyeg a fantasztikus levelet szállította Debrecenbe. Így

nem a lehetetlenséggel határos, mert a mindennapi élet legerősebb ténykedéséhez is hiányoznak a használati eszközök.

A Missio Társulat már Erdélyben is megszervezte a maga segítő hivatalát, mely a kiosztást eszközli s egyenesen a segélyezendő kezeihez juttatja az adományokat. E mozgalomban az egész magyar föld megmozdul, lépések történetek arra nézve, hogy a falu népe is bele vonassék. A tanító, jegyző, pap révén, ki a szószékről intézne kérelmet, gyűjtőkocsik járnak be az utcákra, hol felhalmozódik a párna, ócska ruha, evőeszköz stb. A hol történetek kísérletek erre nézve, az eredmény meghatározható. Valóságos lelkesültséggel szállítanak minden nélkülözhető holmit a károsultak számára.

Ugy érezzük mi is, hogy nekünk is segíteni kell, de rögtön. Levetem a kabátunkat is, ha kell s azt odaadni és odaadni mindazt, a mit tudunk és lehet, különösen mikor elgondoljuk, hogy az erdélyiek szerencsétlensége kicsi hiya a mi osztályrésznünk nem vált. Pedig akkor nemesak a poharunktól, de egyéb kényelmi eszközünktől is megválhatnánk volna.

A Nővédelmi Hivatal ezuton is felkéri Arad város nemes szívű polgárságát; hogy a nélkülözhető edényt, butort, használt ruhát és leiherneműt bocsássa rendelkezésre, amelyet a hivatalos helyiségben köszönettel vesz át az elnökség és aki a legrövidebb idő alatt továbbítja is a károsult erdélyiekhez.

Darányi Jánosné.

a nagyvárad rendőrséghez jutott át a következő érdekes irás:

Kedves Rózsika kisasszony! Ne vegye rossz néven, hogy felkeresem ezzel a levelemmel és hogy elárulom ezáltal azt a titkot, amelyről, mióta élek, senki sem tud kivülem, önön és egy grófi lányon kívül. Maga tudja, magának éreznie kell, hogy minden sötétségen és keserű titkon keresztül tör a titkok titka, a legmagasabb misztikum, a szerelem. Az én titkom, ami miatt magát szerethetem és ezt megirhatom innen, a zárdából, az hogy én nem vagyok nő. Férfi vagyok. Grófi család sarjadéka, akit, mint leányt adtak be a zárdába, mindvégig neveltettek, tanítottak, gondosan titkolva azt, hogy férfi vagyok. Erről senki sem tud, csak akit említettem — és maga. Könnyű volt ezt titokban tartanok, mert a külsőm, egész megjelenésem, hajam, arcom, kezeim és lábam női. Ez volt az én mensváram eddig és pokoli kinom, borzalmas gyötrődésem ezentul. Most végül akarom szakítani a kinoknak. Az életem, a jövőm függ a maga elhatározásától. Ha azok után, amiket most megtudott rólam és titkomról, vagy csak sejt is, tud szeretni, — adja ezt tudtomra. Liegen országba megyünk ki ketten, ott fogunk élni egymásnak, ahol nincs ránk figyelem és nincsen a titok kényszerítésége. Gondoskodni fogok, — tudok — magáról, a tenyeremen hordozom és se ezen, se a másvilágon nem lesz oka megbánnia a szerelemnek azt a könyörületes édességét, a mellyel megváltott engem. Ha ezt akarja, jöjjön. A zárdában várom. Szobámban fogok feküdni, lehuny szemekkel — és nem egyedül — amikor ön belép. Hozzon gyöngyvirágot, lépjen ágyamhoz, tegye a virágot a takarómra és csokolja meg a homlokomat. Ez lesz a jel, amit megérték, — ez lesz a megváltás. Jöjjön. Jöjjön, ha ismer szerelmet és könyörületességet. Várom.

Gróf Endre.

A nagyvárad rendőrség még a december 16-os postabélyegzést is megtalálta a levélen, a melynek a várad eredetéről most már semmi kétség nem lehetett. A debreceni szép leány közölte, hogy nem jött le a nagyvárad zárdá titokzatos grófi szobájába, a fantasztikus levélről azonban nem tudott megvárni, eldugta.

Ha bármelyik nagyvárad zárdában egy férfit rejtegetnek női, esetleg apácai ruhában, ami pereig sem lehet, — akár grófi számba-

zásu, akár nem, — bizonyos, hogy az illető most katonaszökevény. És egyelőre kizárólag ez az egy dolog volt, ami följosította a továbbkutatásra a hatóságokat.

A legnagyobb diszkrécióval, tapintattal és ügyességgel kellett véghez vinni a különös nyomozást, egy grófiu megkeresését — állítása szerint valamelyik zárdában. Különös kihallgatások történtek, amelyek során sűrűn emlegettek az egyik leggazdagabb biharmegyei grófi család nevét. Hosszadalmas és kalandos utakon végül a várad rendőrség bünyűi osztályának a vezetői felkutatták a titokzatos grófiut, aki csakugyan Nagyváradon tartózkodik.

A M. Erzsébetnek mondotta magát. Nagy kalappal, elegáns, divatos női toaletten, gömbölyű formák, gödrös női arc. A fiatal arc fölött hatalmas, pompás hajkorona, de csodálatos, tényleg telér színű, teljesen ősz. Kis idővel észrevenni a szemek fájdalmas, intelligensen szenvedő kifejezését és a szemek alatt a sok-sok ráncot.

Semmi nem történt, ami törvényellenes, ami káros volna. Katona nem lehet, — mert... Orvosi vizsgálat, amely az élet legkülönösebb esodáját állapítja meg, — nem történt honvédelmi kihágás. Férfi is, nő is egy személyben, hermafrodita a legkülönösebb, tudományosan soha nem tapasztalt mértékben.

A rendőrségen a kihallgatott Imrik S. Zoltán tb. kanonok kijelentette, hogy amit mint magánember tud, azt elmondja szívesen. Törvény vagy jogsértés sehol sem történt, erről tanuskodik. Mindenről másról azonban ezzel a dologgal kapcsolatban, — amit csak mint gyónató lelkiját tudhatott meg, — kénytelen megtagadni a további fölvilágosítást, mert a gyónási titoktartás szent kötelezettsége neki, mint katólikus papnak, a legtöbb törvény.

Ilyen tanuskodás után a várad rendőrség Gerő Armin főkapitány utasítására megelégedett azzal, hogy a titokzatos nő-férfi személyi adatait összegyűjtse. Megállapították, hogy a Városi Villamosműveknél a legfinomabb villamosmunkákat végezte kis ideig, kísérletezett is, aztán elhagyta helyét.

Olasz hazugságok. Bécsből jelentik: Orlando, az olasz belügyminiszter december 29-i beszédében azt állította, hogy az olaszoknak még meg kell tanulniok a hazugság művészetét, hogy ebben is kiállják a versenyt alattomos ellenségeikkel. Az ellenség hírszolgálatának kitűnő organizációja nagy feladatot ró a rendőrségre és legelső tisztviselőjére, a belügyminiszterre és hivatalát még nyugösebbé teszi az a 200.000 irredentista, akik Ausztria megváltatlan részeiből menekültek az anyaország karjaiba. Nem akarjuk megvizsgálni, hogy külön tanfolyamra van-e szükségük az olaszoknak a hazugságból. Ama 200.000 megváltatlan honfitárs dolga azonban így áll: A os. és kir. osztrák belügyminiszterium adatai szerint az Ausztriából külföldre és pedig tulajdon részben Olaszországba menekült olasz nemzetiségű osztrák alattvalók száma körülbelül 3000, Ebből 2.100 esik Triestre és az osztrák Partvidékre és körülbelül 700 Tirolra. Dalmáciából csak kevés olasz nemzetiségű osztrák menekült. Oriando tehát számológépművész; 3000-ból 200.000-et tud csinálni; de publikum kell hozzá, aki elhiszi.

Lavinában elpusztult olasz táborok. Bécsből jelentik: Az olasz határról jelentik: Valenzini olasz tábornokot, aki az olasz vezérkar egyik legképzettebb tagja volt és több fontos missziót végzett el, a hadizonában egy hólavina megölte.

Textil-gyár Aradmegyében hatvan millió korona alaptőkével.

(A Sulkovszky uradalom egy részének hasznosítása.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nagyszabású gyáripari terv közelben történő megvalósulásáról számolhat be az Aradi Közlöny. Valószínűleg néhány héten belül megalakul Budapesten a Magyar Központi Textilipari Részvénytársaság, amelynek mintegy hatvan millió korona alaptőkéje lesz. Az új alapítás, amelyhez hasonló Magyarországon kevés van, programul tűzte ki, hogy az aradmegyei Apáti és Barakony község határában lévő tizenegyezer holdas ingatlant len- és kendertermelésre alkalmassá teszi és óriási méretű textilgyárat létesít. Tudomásunk szerint a terv annyira előrehaladott stádiumban van, hogy az alakuló közgyűlés egészen rövid idő alatt megtartható lesz Budapesten. A részvénytársaság vagy kibéri, vagy megvásárolja Sulkovszky József Mária herceg aradmegyei hatalmas földbirtokának Apáti és Barakony község határában lévő tizenegyezer hold kiterjedésű földjét és itt fogja megvalósítani grandiózus gyári tervét.

Kralitz Lajos dr. Sulkovszky József Mária herceg gondnoka és magyarországi vagyoniának kezelője e nagyszabású tervről a következő érdekes adatokat volt szíves szolgáltatni az Aradi Közlöny munkatársának:

— A Sulkovszky hercegi uradalomnak az a része, amely Apáti és Barakonynál terül el és amely tizenegyezer holdat tesz ki, nem jövedelmezett úgy, mint az uradalom többi területei. Őszintén szólva kissé resteltem, hogy a kezem alatt lévő eme nagy ingatlanból ne tudjak megfelelő jövedelmet felmutatni és ezért elhatároztam, hogy valami rendkívüli módon hasznossá teszem ezt a területet. Ez a tizenegyezer hold ugyanis az esztendő bizonyos részén víz alatt áll, mert igen mély fekvésű és ennek következtében úgy az eső, mint a talajvíz rendkívüli károkat okoz a vetésben. Figyeimem a gyáripari vállalkozások felé fordult és arra gondoltam, lehetséges volna-e ezen az ingatlanon olyan gyártelepet létesíteni, amely praktikusán, ökonomikusán használná ki a körülötte elterülő földeket és helyesebb gazdasági munkára serkentené Aradmegye gazdáinak nagyrésztét. Érintkezésbe léptem Schossberger Rezső báróval, aki két cukorgyár birtokosa és azonkívül hatalmas földbirtokai vannak az ország különböző részén. A báró ur ama magyar mágnások egyike volt, aki uttoró munkát végzett a magyar gyáripar fejlesztése terén és akinek az volt az elve, hogy a magyar főuri osztály őseitől örökölt vagyont, ne csak a mezőgazdaság, hanem az ipar terén is jövedelmeztesse. Mint említettem, két cukorgyár tulajdonosa és kiváló közigazgatási érzékkel bír a gyáripari alapítások iránt. Előadtam neki azt a tervet, hogy Aradmegye rendkívül alkalmas volna textilgyár létesítésére. A báró ur megbízottakat küldött az általam kijelölt területre és azok kedvező információja alapján elhatározta, hogy érdektársával egyetemben mintegy hatvan millió korona alaptőkével részvénytársaságot szervez Magyar Központi Textilipari Részvénytársaság címmel. A részvénytársaság elnöke tudomásom szerint Schossberger báró lesz. Az alapításban részt vesz Fuchs Leó, a Magyar Kender és Lenipari Részvénytársaság elnöke is, aki napok óta Aradon, illetve a vármegyében tartózkodik. Amennyiben a megalakítandó részvénytársaság kibéri, illetve megvásárolja

a tizenegyezer holdas ingatlant, úgy nagy befektetéssel alkalmassá fogja tenni a területet arra, hogy jó termőföldje legyen. Alagosövezési eljárással fogják megjavítani ezt a területet, amely, ha a vizet eltávolítják, róla olyan prima mint a legjobb bányági föld. Azt is tervezik, hogy hatszáz katasztrális hold területen vizgyűjtő tavat létesítsenek, amely a Kalácsa patak segítségével a földbirtokon lévő vizet a Körösbe vezeti le. Az ingatlanhoz két vasuti vonal is vezet, Csermőn, illetve Simonnyifalván át. Amennyiben a gyár fellendülése szükségossé teszi a vasutak kifejlesztését, úgy Csermőn át ez is megtörténik. Hangsúlyozni kívánom azonban hogy e terv megvalósításához szükséges még a bonni törvényszék határozata is. A herceg anyagi ügyeiben a bonni törvényszék illetékes és németországi gyámja Hellekessel dr. beleegyezése nélkül a terv nem üthető nyélbe. Valószínűnek tartom azonban, hogy a németországi gyám szintén nem zárkozik el ennek a nagyszabású alapításnak létesítésétől, mert hiszen ez rendkívüli mérvben emelné a hercegi birtok értékét. A körül van némi differencia, hogy a tizenegyezer holdas ingatlant bérbe, vagy teljesen eladjuk-e Schossberger báró és érdektársainak. En a hosszú időre szóló bérbeadás mellett foglalnék állást. Ugy tudom, hogy az új részvénytársaság csak a háború után fogna hozzá az alapmunkálatokhoz és az építkezéshez.

Eddig szól Kralitz doktor nyilatkozata. Véleményünk szerint ennek a hatalmas tervnek csak egy hibája van, az tudniillik, hogy a gyár igazgatóságát nem Aradra, hanem Budapestre tervezik. Amennyiben az igazgatóságot Aradra helyeznék, úgy jelentékeny tényezője lehetne Arad gazdasági életének.

Tisztázni akarja a munkapárt az összeférhetetlenséget.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A képviselőházban Urmánczy Nándor beszéde alatt interpellációt jegyzett be Haller József munkapárti képviselő a napisajtóban országgyűlési képviselők ellen felhozott összeférhetlenségi ügyek tárgyában. Mikor az interpelláció köztudomásra jutott, az ellenzéken azt beszélték, hogy Tisza István gróf rendelte meg, mert alkalmas ebben a kérdésben nyilatkozni, és hogy még két munkapárti képviselő fog felszólalni ebben az ügyben. Maga Haller kijelentette, hogy a munkapárt álláspontja: világosságot teremteni, aki összeférhetlenségbe került, vonja le a konzekvenciákat, a zsúri azonnal és rövidesen döntsön, az összeférhetlenséget ne lehessen eltitkolni. Tisztázni kell végre ezt a kérdést, ami megrontja a magyar politikai életet.

A nemzeti munkapárt ma Khuen-Héderváry Károly gróf elnöklésével értekezletet tartott, Papp Géza előadó ismertette a vasuti hadiadóról szóló törvényjavaslatot. Gündisch Guido a tarifareform kérdéséhez szólt fel és sokallotta annak három esztendőre való elhalasztását. Teleszky pénzügyminiszter erre így válaszolt: Abszolút nem lehet véleményt nyilvánítani, de az általános tarifareform keres-

tülvitelére a mai idő alkalmatlan. Ha a gazdasági viszonyok konszolidálódnak, esetleg hamarabb is meg lehet csinálni három évnél a tarifareformot. Ez a törvényjavaslat még nem prejudikál, lehet esetleg változtatni rajta. — Ezután a kivételes hatalomról szóló törvényjavaslatot tárgyalták, majd Gratz Gusztáv előadó ismertette az elesett hősök emlékére szóló törvényjavaslatot.

Halló! Itt Lenkey százados!

(Öt évi börtönre ítélt csaló.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Klein Jenő aradi katona annyit olvasott arról, hogy szélhámosok ügyes trükkökkel mennyi pénzt tudtak szerezni hiszékeny emberekől, amíg arra határozta magát, hogy maga is megpróbálkozik ezzel a mesterséggel. Kiszélte tervét és telefonon hívta fel Iványi Menyhért cipőkereskedőt.

— Halló, — mondotta — itt Lenkey százados beszél. Szükségem van jó cipőre, majd elküldöm a legényemet, tessék vele vagy öt párt küldeni, hogy választhassak. Iványi megígérte, hogy a cipőt elküldi a legényvel. Nemsokára aztán maga Klein jelentkezett a cipőkereskedőnél.

— Lenkey százados ur küldött ide s azt mondta, hogy öt pár jóminőségű cipőt kapok itten. Iványi gyanútlanul kiadta az öt pár cipőt, amelyet Klein elvitt és meg aznap eladott. Az így szerzett pénzt hamarosan elköltötte.

Mikor Klein látta, hogy milyen könnyen lehet másokat becsapni, folytatni megkezdett munkáját. Tudomása volt róla, hogy Lenkey százados a Fehér Kereszt-szállóban szokott élni s hogy jó viszonyban van a szálloda tulajdonosával, Braun Gusztávval. Ezt a körülményt egy újabb csalásra használta fel. Telefonon felhívta Braun Gusztávot és magát Lenkeynek kiadva, háromszáz koronát kért tőle kölcsön.

— Nagyon szívesen — mondotta Braun — ha majd este vacsorázni jön a százados ur, majd átadom a pénzt.

— Nem várhatok addig — felelt az al- százados — nekem a pénz sürgősen kell. Majd egy katonát küldök érte, tessék annak átadni.

— Kérem szépen.

Csakhamar jelentkezett Braun Gusztávnál Klein Jenő és átvette a kicsalt háromszáz koronát, amelyet pár nap alatt elmulatott.

Csakhamar azonban elfogyott ez a pénz is és akkor, hogy magának újabb pénzt szerezzen, ismét a cipő-trükkhöz folyamodott. Telefonált Lányi Marcell cipőüzletébe s Lenkey százados nevében öt pár cipőt kért tőle, mondván, hogy majd elküldi a legényét. Lányi azonban az Aradi Közlöny riportjából értesült arról, hogy Iványi Menyhért cipőkereskedő hogyan járta meg egy szélhámossal, aki Lenkey százados nevében esalt ki tőle öt pár cipőt s értesítette a rendőrséget. Mire Klein a cipőért jelentkezett, már várta a detektív, aki lefogta.

Klein Jenőt az aradi rendőrség átadta a katonai hatóságnak, amely előtt beismerve szélhámosságait. Klein Jenő fölött a teleshvári hadosztálybíró ítélt, amely a bűnös katonát öt évi börtönre ítélte és az okozott kár megtérítésére kötelezte.

Az „ARADI KÖZLÖNY“

már a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és donanytársaságban. — Egyes szám ára 12 fillér.

Letartóztatott bécsi bankigazgató.

(A „Depositbank“ árdragításai.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Amióta a sörgyártást az árpa rekvirálása révén korlátozás érte, majd minden héten, pontosan megjelenik a sörkereskedők hirdetése a sörárak emeléséről. Okul lehetőségek és lehetetlen körülményeket találtak ki és a sörivők busan de busásan fizették. Csodálkozva állapították meg, hogy míg Németországban, a sör hazájában a korlátozást úgy értelmezték, hogy a sör ugyan kevesebb lett, de az árak alig változtak, addig minálunk a sör mennyisége alig változott, de az árak örült tempóban szaladtak felfelé. Ma Aradon egy pohár sör ötven fillér. Korsó sör egyáltalában nincs. A kávéházban pedig egy üveg sör egy korona 20, egy korona 30 fillér.

Rejtély, hogy miért drágult a sör? A gyártása nem lehetett ilyen különbözettel drágább, mert a sör, amelyet most mérnek ki, az már tavaly nyáron készült, amikor a gyártás még nem volt oly szigorú korlátozásnak alávetve.

Természetes, hogy gaz visszaélés tette drágává a magyar sörfogyasztást. Akár csak a lisztet, vagy más élelmiszert, a sört is maximális áron felül vásárolták. Ausztriában meg volt szabva a sör legmagasabb ára, tehát elszállították Magyarországra és természetesen, hogy itt a sörkereskedők megvették és nehéz aranyakat fizettek érte. Ma leplezte ezt le egy szenzációs letartóztatás keretében a bécsi rendőrség.

A „Depositbank“ igazgatóját, Freund Richárd dr-t ma a bécsi rendőrség letartóztatta. A rendőrség már hetek óta nyomozást folytatott aziránt, hogy Bécsben és környékén ki ad el maximális áron felül sört és komlót, cukrot és kávé. A nyomok a Depositbankhoz vezettek. A bécsi rendőrség már január 18-án letartóztatta Rubel Eysiget, aki Freund Richárd dr. sógora. Freund ugyanis három esztendővel ezelőtt Rubel leányt vett el feleségül.

Freund Richárd dr. két esztendővel ezelőtt kapott vezető állást a Depositbankban, azelőtt a pilseni sörgyár igazgatósági tagja volt. Ő vezette belépése óta a bank sörosztályát. Ausztriában tudvalevőleg maximálva van a sör ára, 50—70 koronában. Miután azonban a sörnek Magyarországra maximális áron felül való kivitelét az osztrák kormány nem bünteti, Freundék, amíg lehetett, dupla áron Magyarországra szállították sörkészleteiket. Az üzleteket Rubel Eysig közvetítette. Egy idő óta azonban vagonhiány miatt nem lehetett Magyarországra sört szállítani, ezóta Rubel Eysig Bécsben, Alsó és Felső-Ausztriában helyezte el maximális áron felül a Depositbank sörét.

A heteken át tartó nyomozás számai a Depositbankhoz vezettek és most az igazgató, Freund Richárd dr. letartóztatásával fejeződtek be.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Megváltoztatott határozat.

— A kulturpalota felügyelő-bizottságának ülése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A kulturpalota felügyelő-bizottsága ma délután ülést tartott, melyen kisebb ügyeket tárgyaltak. Fényes Dezső igazgató bemutatta a bizottságnak Mihalik József, a Muzeumok és Könyvtárak Országos felügyelőjének levelét, mely arra kéri a felügyelő-bizottságot, hogy jegyzőkönyveit, ugyancsak a Kőlcsey-Egyesület tiléseiről szóló jegyzőkönyveket esetről-esetre küldje meg a felügyelőségnek. A levél megjegyzi, hogy a felügyelőség a jegyzőkönyvek beküldésére minden egyes hasonló intézetet felkért. A bizottság kimondotta, hogy a kérelemnek helyt ad. E kérdés kapcsán szóba került a felügyelő-bizottság legutóbbi ülésének ama határozata, hogy a Kőlcsey-Egyesület és a közművelődési palota működéséről szóló évi jelentést ezentúl nem együtt, hanem külön-külön terjesztik fel a főfelügyelőséghez. Fényes Dezső közölte a bizottsággal, hogy ezzel a határozattal több ízben foglalkozott és megállapította, hogy a város törvényhatósága ugyanabban a kérdésben már két ízben állást foglalt és néhai Varjassy Árpád indítványára kimondotta, hogy a két intézet évi jelentését együttesen kell felküldeni, mert a két intézet működése egymástól nem választható el és azok végeredményében csak együtt tárgyalhatók. Ezek alapján a bizottság előbbi határozatát megváltoztatta és kimondotta, hogy a két intézet működéséről szóló jelentést, amíg annak elválasztása nem okvetlenül szükséges, együtt fogja felterjeszteni. **Miért volt tehát az a nagy felbuzdulás a múlt ülésen?**

Az igazgató indítványára a bizottság át fog irni a városhoz, hogy abban az esetben, ha a városi mozi létesítésének részleteit fogják tár-

gyalni, akkor a kulturpalota felügyelő-bizottságát is vonják be a tárgyalásokba, nehogy a városi mozi megvalósítása által a kulturintézet magasabb céljai háttérbe szoruljanak.

* **A ritka könyv.** A kulturpalota kis termében vasárnap délután tanulni vágyó, könyveket szerető emberek jöttek össze. Nem voltak sokan, ötvenen, hatvanan talán, de egyelőre nem is számított többre a kulturpalota igazgatósága. Tudta, hogy a nagyközönség fél a szakszerűnek látszó előadásoktól s csak azokra számított, akik a továbbképzés eszméjének a hívei. Ezek el is jöttek s nem is várt reájuk csalódás. Igaz, hogy Gulyás Pál dr., a vasuti közlekedés miatt nem érkezhetett meg, de helyette Farkas József dr. tartott magas színvonalú, élvezetes előadást. A „könyv“ történetét ismertette, a nyomdászat gyermekkoráról mondott el érdekes történeteket, majd sorra vette a kulturpalota ritkaságait s nagy ismeretre valló alapos előadásban tette a róluk való tudományt a hallgatóság közkincsévé. Farkas dr. előadása végeztével alig győzte fogadni őszinte köszönetét hálás közönségének, melynek egyik tagja a következő kijelentéssel jellemezte legjobban a „könyvtári zsur“ sikerét: — Unatkozni jöttünk ide, sokat tanultunk s a legteljesebb szellemi kielégülés érzésével hagyjuk itt az előadást, hogy mohó örömmel várjuk — a következőt! — Mi is azt hisszük, hogy ezeket a könyvészeti előadásokat csakhamar nagy szeretettel fogja felkeresni a közönség.

* **A színház hírei.** Kertész Vilmos, a budapesti színház kiváló művésze szerdán kezdi meg vendégszereplését. Első fellépése alkalomával megismétli a Hoffmann meséi címszerepét, mellyel egy csapásra meghódította az aradi közönséget. Csütörtök és pénteken a Székvillai borbély opera Almaviva gróf szerepét énekl. Kertész Vilmost most már ösmeri az aradi közönség, így hát semmi kétség, hogy e fellépések a legnagyobb élvezetet hozzák meg a közönségnek. — *Lyon Lea.* Kedden Bródy Sándornak ez a kitűnő színjátéka kerül színre a címszerepben Harsányi Margittal. — *Salgó Jenő* rokkant színész katoná javára csütörtök délután fél négykor félhét órával Fehér Ka-

baret keretében tart előadást a társulat. Az előadásnak lényepontja lesz Salgó Jenő rokkant színész katoná felolvasása a háború élményeiből. A felolvasás címe „18 hónapig szerb fogságban.“ Az érdekes és humánus célt szolgáló előadást a legmelegebben ajánljuk a n. é. közönség figyelmébe.

* **Meghívó.** Az aradi zenekedvelők egyesülete választmányi ülést tart január 28-án a városi zeneiskola helyiségében (Batthyány-utca 26. I. em.), mely ülésre a választmányi tag urakat tisztelettel meghívom, végvári Neuman Dániel báró egyesületi elnök. Targysorozat: 1. Megnyitó. 2. Hitelesítők. 3. Drágasági pótlék. 4. Hátralékosok. 5. Hangverseny. 6. Indítványok.

MOZGÓKÉP SZÍNHÁZ.

A „Nagymama“ az Apollóban.

Blaža Lujza a filmen.

Allítsa meg a szálló idő

Az esztendők és percek nagy motorját.

Sorára vár még fent egy régi kép

Ahol a multat selymek sodorják

Ahol pacisirtaszóbból lesz a dal,

És kottát ír az angyal ujjá rája,

Blaháné asszony hírét zeugi szét

A Pacisirták Nagy képes Krónikája.

Sorára vár még fent egy régi kép,

Hogy karrierjét végtelenbe fussa

Mert századok számára vette föl

A percek fürgé kis fotografusa...

... Versben, gyönyörű prólógusban, így énekelte meg Emőd Tamás Blaža Lujzát abból az alkalomból, hogy a magyar színművészet Nagyasszonyáról elkészült az első mozifelvétel. Hogy mi az a mozikép? Hát lehet-e más, mint a „Nagymama“, Csiky Gergelynek ez a könyvet fakasztó, nemes, üde, soha meg nem fakuló alkotása. Blaža Lujzának ezüstös haja csillan meg a filmen, az ő finom mosolya árad le a vásznonról, mint langyos őszi napsugár. Szívének melegét, játékának báját rögzíti meg a mozigép minden idők számára. Hogy lássák, élvezzék, gyönyörködjenek Blaža Lujzában még egyszer azok, akik valaha mint Főnök Zsolt, Finom Ruzsát, Fót leányt hallották és akik pacisirta-hangját, a magyar nép csalogányát soha el nem felejtik. A Nagymamát játszotta el a mozigép előtt a Nagyasszony, hogy a késő unokák is láthassák majd, ki volt Blaža Lujza.

A pompásan sikerült és irodalmi szenzációsamba menő képet az aradi Apolló-színház megszerezte előadásra és hogy a mai bemutatás sikert hozott, azt talán felesleges említenünk. Könyvek gyűltek az emberek szemébe, úgy néztek a Nagyasszonyt, mintha csak megszólalna ezüstesengésű hangja. A Blaža-film kedden és szerdán kerül megvetítésre.

* **A mostoha.** (Dorrit Weixler, sorozat III. az Urániában.) A korán elhunyt művésznek legkiválóbb alakításait, melyeket pályája végén fejezett be, gyors egymásutánban most hozza ki a Nordisk-gyár. Eddig csupa víz csintalan szerepben láttuk az igen tehetséges és igen kedves művésznőt, ma egy színmű keretében bizonyítja azt, hogy nemcsak kiváló vígjátéku művésznő, hanem fel tud emelkedni a drámai nagyságok közé is. Ragyogó közvetlensége és a helyzeteknek tüneményes leleményességgel való megfestése természetesen itt is elsőrangban érvényesül és megállapíthatjuk, hogy mint drámai művésznő is első rangú. Meleg és fájó érzéssel távozunk ez után a film után a nézőtérrel, mert eszünkbe jut egy fiatal élet, egy művészi pálya, amely kezdeten és mégis oly közel a magaslathoz tört ketté. Emlékének legszebben hódol a filmgyár akkor, a mikor ezeket a képeket a közönség elé bocsájtja. — *Molnár Ferenc:* „A farkas“ legközelebbi szenzációja az Urániának.

* **„Carr detektív-sorozat“ szenzációs legközelebb az Erzsébet-mozgósínházban.**

* **Minden csütörtökön este 6 órától szenzációs műsorok az Erzsébet-mozgósínházban.**

Ferenc József és az aradi tizenhárom.

(Az elhunyt nagy király emlékének megörökítése.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A képviselőház mai ülésén a koronázással összefüggő törvényjavaslatokat intézte el, mint ezt lapunk más helyén megírjuk. Ezután áttértek I. Ferenc József emlékének törvénybe iktatásáról szóló törvényjavaslat tárgyalására.

Polónyi Géza az első felszólaló:

— Ez a kérdés — mondotta — amellyel most foglalkozunk, már nem a kegyelet, hanem a politika kérdése. Mikor az uralkodó a mulandóság halhatatlanságába lépett, mint ember kerül ítélet alá, az egyéni felelősség minden terhével. A történetíró az ő uralkodását két fejezetre osztja: a koronázás előtti és koronázás utáni korszakra. A fájdalmas emlékek előtt nem lehet szemet hunyni, lehetetlen, hogy ezeket áldásthozó emlékek gyanánt örökítse meg az országgyűlés. Nem lehet fátyolt borítani a multra, mert ez azt jelentené, hogy szakítunk nemzeti múltunkkal, önállóságunkkal, nemzeti büszkeségünkkel. Nem sorolhatjuk az áldásos emlékek közé, nem mondhatjuk jótékony gondviselésnek szabadságharcunknak orosz fegyverrel való letiprását. Nagyon jótékony volt a sors, mikor megengedte uralkodónknak megérnie azt az időpontot, mikor meggyőződött arról a végzetes hibáról, amelyet akkor követett el, amikor orosz fegyverrel tiporta le a magyar nemzetet, mert most az orosz fegyverrel szemben csak egy fegyver van: a magyar nemzet hősiességének elhatározása. Nem szabad áldásos intézkedéseként beszélnünk ezekről az emlékekről. A nemzet kiengesztelődhetett ugyan az elhunyt ravataláde nem teledkezhettek meg vértanúiról, Batthyány Lajos grófról és az aradi tizenhárom vértanúról, akik elvérezték a nemzet igazáért, a nemzet szabadságáért. (Felkiáltások a baloldalon: Igaz! Ugy van!) Eknél gyászosabb korszaka nincs a magyar történelemnek. E gyászos múltat nem lehet az áldásos emlékek közé sorolni. De még a koronázás után sem volt nemzet és király között egyetértés. A chlopy-i hadseregarancsra és a nemzet küzdelmeire kell csak visszaemlékezni. A nemzeti harc céljai még nincsenek megérelve. E korszakban volt az, hogy a választási korrupciókat a király aranygyapjával jutalmazta meg. Hogy az elhunyt királynak emlék állíttassék, az ellen nincs kifogása. De a Szabadság-szobornak és Kossuth Lajos-szobrának felállítását csak azért nem történt meg eddig, mert nem akarták a hirt még jobban megfeszíteni és nem akarták az elhunyt király érzékenységét megsérteni. Nem tesz konkrét indítványt, de reméli, hogy valamely párt részéről indítvány fog kerülni a Ház elé, hogy e korszakalkotó nagy tértől és a szabadságharcnak emléke örökre öntessék. Követelni fogja Kossuth Lajos-szobrának és a Szabadság-szobornak felállítását. Kívánja, hogy mikor törvénybe iktatják Ferenc József emléket, áldásos munkásságát, fejtsek ki, hogy ez csak a megkoronázás utáni munkájára vonatkozik. Ha erre vonatkozólag nem kap megnyugtató ígéretet, úgy nem fogadja el a törvényjavaslatot.

Holló Lajos szólalt fel ezután hasonló értelemben. A trón legnemesebb érzésű birtokosát is rávehetik tanácsadói, a gyűlölködés szítói, hogy ellentéteket támasszon a nemzet között. A trón birtokosa két állam koronáját hordja, két állam érdekeit kell igazságosan mérlegelnie. A nemzeti fejlődés és az alkotmányos élet ellen mindig akartak akadályokat

gördíteni, hogy elnyomott, leigázott állapotba jusson a magyar nemzet. A trón körüli kezek mozgatták ezeket az eszközöket. A magyar kormány, amely mint a hatalom birtokosa, csupán hatalmával törődött és nem a nemzet érdekeivel, nem törődött azzal, hogy az egész haderőnek kiegészítő részét alkotó magyar hadsereg ne legyen megfosztva nemzeti jellegétől. Nem törődött a kormány a nemzet érdekeivel gazdasági téren sem, noha a parlament többsége nyíltan és határozottan állást foglalt az ország gazdasági önállósága mellett. Egy lépés sem történt a haladás tekintetében. Vissza kell emlékezni a belső harcokra, amikor fegyveres erővel törték a parlament épületébe, az alkotmányos élet letörésére, az alkotmányosság letiprására gépfegyverekkel vették körül a parlamentet. De nemcsak belügyek, hanem a külügyek terén sem mutat jó példát a lefolyt hetven év. A régi terjeszkedési politikát folytatták, a két állam erejét a hibás terjeszkedési politikára használták fel, a külügyek terén a magyar politika pedig elvesztette jelentőségét. *Egyedüli vigaszunk a szebb jövő reményében van.* Erkölesei megtisztulást, alkotmányos életet az egyéni tehetség és érdekek érvényesülését, a nemzet jogainak tiszteletben tartását várjuk és reméljük e világtergeteg közt új királyunktól és e reményben fogadjuk el csupán e kegyeletos törvényjavaslatot.

Apponyi Albert gróf szólalt fel ezután:

— Az elhunyt uralkodó nagy emlékének törvénybe iktatása nem jelenti szomorú emlékek megörökítését. Felreértés ki van zárva, mert a javaslat Ferenc József király uralkodásának emlékét örökíti meg, azaz az alkotmányos uralkodás emlékét. Csak történelmi perspektívából nézzük most az elhunyt király alakját. Vannak egyének, akik az eseményektől függetlenül őrzik meg lelki világukat, itt ki kell bontakozni a szubjektív érzésekből. A nagy, döntő lépést a kiegyezés felé az elhunyt király tette meg. A többi része a feladatoknak a nemzetre hárult. Az elhunyt király érdeme volt, hogy közelebb vitte a monarchiát a nyugati államokhoz és szövetséget tudott kötni a németek uralkodójával. (Eljenzés.) Ami hiba volt, azért a felelős kormány a hibás. Hangoztatom, hogy Ferenc József uralkodásának első részét nem ő maga irányította, hanem évszázados tradícióknál fogva magával rángották őt rossz tanácsadói. *Személyes ténye a kiegyezés kor szaktitása volt évszázados tradíciókkal.* Új királyunk el fogja érni első Ferenc József alkotmányos munkájának betetőzését is.

Balogh Jenő igazságügyminiszter a kormány nevében kijelenti, hogy teljesen csatlakozik Apponyi Albert gróf szavaihoz. Az elhunyt király élete legendás, nagy munkában telt el. A magyar állam önállósága az utolsó évtizedekben jobban kidomborodott, mint azelőtt évszázadokon át. Kulturális téren gazdaságilag is mindenütt nagy fejlődés, haladás tapasztalható és fejlődni fogunk továbbra is. Kéri a javaslat elfogadását.

A Ház ezután általánosságban elfogadja a javaslatot.

A részletes tárgyalásnál, a 2. §-nál felszólal **Károlyi Mihály gróf.** Azt javasolja, hogy I. Ferenc József iránt érzett kegyeletünket sokkal inkább lerónánk azzal, ha olyan alapítványt vagy intézményt létesítenénk, amely

együttal alkalmas volna arra, hogy a háború által keletkezett súlyos bajokon enyhítsen. Ez inkább volna a király emlékének fentartására való, mint időszerűen, cifra sallangokkal adózni emlékének.

Balogh Jenő igazságügyminiszter kijelenti, hogy ezt az indítványt nem fogadhatja el és kéri az eredeti szöveg elfogadását.

A Ház ezután a törvényjavaslatot részleteiben is elfogadja.

Szász Károly elnök javasolja, ezután, hogy a

holnapi ülés napirendjére

a ma elfogadott törvényjavaslatok harmadszori olvasását, a vasuti hadiadóról, a kivételes törvény megváltoztatásáról, a hősök emlékének megörökítéséről és Bars községnek Győr megyéhez való csatolásáról szóló törvényjavaslatokat tűzzék ki.

Károlyi Mihály gróf kéri, hogy ne nyolc, hanem öt, vagy hat órás üléseket tartsanak, kizárólag azért, mert a képviselőket igen kifárasztja az ellenőrzés és nem tudják kellő figyelemmel kísérni a parlament munkáját.

Az elnök kijelenti, hogy miután a házszabályok értelmében konkrét indítványt nem nyújtottak be a napirend megváltoztatására, a felhozott érveket sem veheti figyelembe. Kéri, az indítványt jelentsék be írásban s a Ház akkor szavazás alá fogja venni.

A Ház az elnök indítványát elfogadja a holnapi ülés napirendjére vonatkozólag. Eszerint a legközelebbi ülést holnap tartják. A mai ülés délután két óra öt perckor ért véget.

Továbbtárgyalunk a békéről?

(Olasz katonák békeajánlata.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A sajtóhadiszállásról jelentik: A doberdói fensíkon történt e hó 11-én, hogy az olaszok citromokat dobáltak át hozzánk, amelyekbe cédulák voltak rejtve, ilyen szöveggel: „Kedves testvéreink! Kiáltásotk valamenyien, hogy legyen vége már a háborúnak. Ez jeladás lesz minékünk, hogy a drótsövényeken át kezet nyujtsunk nektek. A diplomataik pedig csak ugassanak tovább, mint a veszett ebek.” — Természetes, hogy a mi katonáink ezt a közeledést gunyosan, de a leg-határozottabban visszautasították.

Szófiából jelentik: Tocsev pénzügyminiszter a Dnevnik tudósítójának a következőket mondotta: Az entente elutasító választát békejegyzékünkre nem kell komolyan venni. A béke-kérdésben tovább tárgyalunk, míg a végére fogunk jutni. A szövetségesek csapatai veszteségeket okoznak az ellenségnek és megvédik a hazát.

Prágából jelentik: A cseh szövetség elnöksége Bécsben tanácskozást tartott, amelyen nyilatkozatot állapítottak meg az entente ismert jegyzéke ellen, amelyben a cseh nép felszabadítását igéri. A belpolitikai helyzetet is megfontolás tárgyává tették.

Brünnből jelentik: A Lidovni Novine című cseh lapban Stranzky cseh képviselő kifejti, hogy a cseh nép visszautasítja az entente Wilsonhoz intézett jegyzékében foglalt ama követelést, hogy a cseh népet felszabadítsa. Visszautasítja ezt a gondoskodást, mert a cseh nép saját államának kötelékében, amelyben 1526 óta él, maga akar gondoskodni jövőjéről.

LEGUJABB.

Bogoz 3 óraker érkezett telefonjelentés.

Wilson békekezelve a szenátusnak. — Amerika eméke az entente békefeltételei ellen.

Bécs. Az itteni amerikai nagykövetség ma éjjel egy óraker közölte, hogy Wilson elnök a mai napon az Egyesült Államok szenátusához a béke dolgában a következő üzenetet küldte:

Szenátor, uraim! A múlt év december 18-án a jelenleg háborút viselő államok kormányaihoz azonos szövegű jegyzéket intéztem, amelyben felkértem őket, hogy azokat a feltételeket, amelyek mellett a béke megkötését lehetségesnek tartják, pontosabban állapítsák meg, mint eddig a hadviselő csoportok egyike részéről megtörtént. En az emberiség és az összes semleges államok nevében, miként a mi saját jogunk is ezek közé tartozik, akiknek legvitalisabb érdekeit nagy részben a háború folytonosan veszélyeztette, tettem meg a magam lépését. A központi hatalmak egy jegyzékkel válaszoltak, amely egyszerűen azt mondta, hogy ők készek egy konferenciára összeülni a béke feltételek megvitatására. Az entente hatalmak sokkal részletesebben válaszoltak és ha csak általános körvonalakban is, de mégis eleget mondó határozottsággal részletkérdéseket vonnak be és kijelentették, hogy a megállapodások, biztosítékok és jóvátetelek (acts of reparations) kielégítő megoldása elkerülhetetlen feltételekként látszanak előttük. Ezáltal annyival közelebb jutottunk a béke nézetek megvitatásához, ami hivatva van befejezni a jelenlegi háborút. Most mi annyival közelebb jutottunk a nemzetközi konferenciához, amelynek ezután a világot köteletségének teljesítésére kell készítenie. A háború befejezésére irányuló mindennemű béke tárgyalásban kételkedésnek kell tekintenünk, hogy a béke bizonyos egyértelműséggel (concerte of powers) kell követnie, amelynek valóban lehetne lennie kell tennie, hogy olyan katasztrófa, mint a mostani, ismét ránk zuduljon. Minden emberbarátnak, minden józan és gondolkodó embernek ezt elintéztet dolognak kell tekintenie. En ezt az alkalmat, hogy önmagukhoz forduljak, azért kerestem, mert úgy gondolom, hogy tartozom a nemzeti kötelezettségek végleges megalapozása végett mellém osztott tanácsnak azzal, hogy fenntartás nélkül tegye ki azon gondolatokat és szándékokat, melyek benne kialakultak kormányunknak a következő napokban való kötelezése tekintetében. Mikor szükségesnek látjuk, hogy a népek közt való béke alapját ismét és újra tervszerint megvesszük, el sem képzelhetjük, hogy az Egyesült Államok népe e nagy vállalkozásban ne játszon nagy szerepet.

Az ily szolgálatban való részvétel alkalom lesz arra, amire népünk már politikájának elvi céljai és kormányának bevált gyakorlata folytán igyekezett előkészülni ama napok óta, mikor nemzetét alakult abban az előkezd és tiszteltreméltó reménykedésben, hogy ez a nemzet minden esekvésében meg fogja mutatni az emberiségnek a szabadsághoz vezető utat. Népünk, ha önmagát tiszteli, nem állhat félre, amikor olyan szolgálatot teljesít, amelyre rövidesen fel fogják szólítani. Nem is kíván lemondani arról a szolgálatról, de önmagának és a világ többi nemzetének tartozik azzal, hogy megállapítsa azokat a feltételeket, melyek mellett állandóan indíttatva érzi magát, hogy segítséget nyújtson.

Ez a szolgálat nem áll kevesebből, mint a következőkből:

Nemzetünk sulyát és hatalmát esatolja más nemzetek sulyához és erejéhez, hogy békét és igazságot biztosítson az egész világon. Ezt a szabályozást most már nem lehet hosszú időre kitolni. Helyes volna, hogy mielőtt ez szóba kerül, kormányunk nyiltan megteremtesse azokat a feltételeket, melyek közt jogosultnak érzi magát, hogy népünk hozzájárulását kérje a béke tárgyalás való formális és ámbopályos belépésére. Az én cérom, hogy megkísérlejem e feltételek megállapítását.

Előszörben a jelenlegi háborút kell befejezni,

de kötelességünk az igazságra és a közvéleményre való őszinte tekintetből megmondani, hogy amennyire a mi részvételünk a jövőbeni béke biztosítása dolgában szóba kerülhet, nagy kútöbesség az, hogy milyen módon és milyen feltételek mellett fejezzük be ezt a háborút.

Azok a szerződéses és megállapodások, melyek a háborút befejezik kell, hogy olyan feltételeket valósítsanak meg, amelyek olyan békét teremtenek, amely arra érdemes, hogy azt biztosítsák és fenntartsák. Oly békét, mely ki akarja vivni az emberiség tetézését és nem csupán oly békét, mely az érdekelt államok külső érdekeit és pillanatnyi céljait szolgálja. Ne legyen szavunk annak megállapításánál, hogy milyenek legyenek e feltételek, de meg vagyok arról győződve, hogy kell, hogy szavunk legyen annak megállapításánál, hogy e feltételek a mindent összefoglaló szövetség (universal covenant) szavatolói, tartóssá tegyék-e, avagy nem az arról való ítékezést, hogy mi az állandóság alapvető és lényeges feltételei. Most és nem utólag kell fogantatni, amikor már kérték volna. Oly együttműködéses békeszövetség, mely az új világ népeit nem foglalja magában, aligha alkalmas arra, hogy a jövőt a háborúkkal szemben biztosítsa. És mégis csak egy fajta béke lehet, melynek biztosításához Amerika népei is társulnának. A béke e elemeknek oly elemeknek kell lenniük, melyek megérdemlik az amerikai kormány bizalmát és eleget tesznek elvárásainak, oly elemek, melyek egyeznek azzal a politikai hittel és azokkal a gyakorlati meggyőződésekkel, melyeket Amerika népei magukéva tartanak és melyeknek védelmét vállalnak. Nem akarom azt mondani, hogy valamelyes amerikai kormány ellenszere van oly békefeltételeknek, melyekben a jelenlegi hadviselő kormányok megegyeznek és megkísérlelné, hogy ily megállapodásokat, ha már megkötöttek, megoldassa bármilyen természetűek volnának is. Csak azt tartom elintéztet dolognak, hogy

a hadviselők közt való pusztán béke-megállapodások meg magukat a hadviselőket sem elégíthetik ki. Pusztán megállapodások nem biztosítják a békét.

Feltétlenül szükséges lesz, hogy oly erő teremtesse, amely képes biztosítani a megállapodások tartósságát, oly erő, mely sokkal nagyobb, mint most a háborúban részes nemzetek egyikének ereje, vagy eddig alkotott, vagy tervezett szövetségek ereje, úgy, hogy egy nemzet se, a nemzetek semmiféle látszólagos egyesülése azzal nem dacolhat, vagy nem állhat ellen annak. Hogy a most megkötendő béke tartós legyen, annak oly békének kell lennie, mely biztosítottnak látszik az emberiség szervezett nagyobb ereje által.

Az a kérdés tehát, amelytől egészében függ a világ jövőbeli békéje és boldogsága a következő: A jelenlegi háború igazságos és biztos békéért, avagy csak az erők új egyensúlyáért (balance of powers) való harc-e. Ha csak egy új egyensúlyért való küzdelem, úgy ki akarja, ki tudja az új megállapodás stabilitását biztosítani?

Csak egy nyugodt Európa lehet egy tartós Európa. Nem az egyenlőség, hanem a hatalom közössége szükséges, nem szervezett veselkedések, hanem a szervezett közös béke.

Mindenekelőtt az érthetődik alatta, hogy olya békének kell következnie, amely győzelem nélkül jött létre.

Engedjék meg, hogy ezt a magam módja szerint magyarázzam és jól értsük meg, hogy nem gondoltam semmi más értelmezésre. Kizárólag a valóságot akartam figyelembe venni, a valóságot minden utógondolat és titkolódzás nélkül. Nem volna helyénvaló, ha a győzelem oly békére vezetne, amelyet rákényszerítenének a legyőzöttre, mely a győző akaratát a legyőzött törvényévé

tenné. Ez a béke megalázás, győzelem, elviselhetetlen áldozat volna és fulánkot, bosszúvágyat, keserűséget idézne elő, amelyen a béke épülete maradandóan nem épülhetne, hanem csak futó homokon. Csak az a béke lehet maradandó, melynek alapja az egyenlőség és a közös részvétel a közös haszonban. A maradandó béke szempontjából a nemzetek helyes gondolkodása, helyes eszme iránya ugyanolyan fontos, mint a vitás területi kérdésnek, avagy a faji kérdésnek, a nemzetiséghez tartozás kérdésének helyes megoldása. A nemzetek egyenlőségének, amelyen a maradandó békének épünie kell, a jogok egyenlőségének kell lennie. A kölcsönös biztosításoknak nem szabad kölcsönös tenniük nagy és kis hatalmak és gyenge népek közt, sem szabad kifejezetten elismerniük ezt, sem halgatólagosan a külomséget magukban foglalniuk. A jogot a közös erőre kell alapítani, nem a nemzetek egyenlőségére, mely nemzetek együttműködésétől függ majd a béke. A területek, vagy a segítő eszközök egyenlőségéről, természetesen nem lehet szó. Ipp oly kevésbé az egyenlőség oly más módjáról, melyet nem a népek szokásos békés és törvényes fejlődése által érték el.

De senki sem kívánhat olyas valamit, ami túl megy a jogok egyenlőségén. Az emberiség most az élet szabadságát keresi, nem hatalmi egyensúly szerint és valamivel mélyebb nézőpont érvényesül, mint maga az egyenjóság a szervezett népek között. Semmiféle béke nem lehet tartós, vagy nem érdemi meg, hogy tartós legyen, amely nem ismeri el ezt az alapevet és felejtik, hogy a kormányok jogos hatalmukat a kormányzottak hozzájárulásából vezetik le és hogy seholy sines oly jog, mely szerint a népeket a hatalom egyik tulajdonosától a másiknak lehetne átadni, mintha azok valami tulajdon volnának. Pelda gyanánt csak egyetlen példával akarok előállni. Kétségtelennek tartom, hogy az államaink mindenütt egyetértéssel abban, hogy legyen egy egységes, független és önálló Lengyelország és hogy továbbá biztosítani kell az összes népek egyenlőségét és szociális fejlődését, vallás szabadságát, melyek eddig oly kormányok hatalma alatt álltak, amelyek az unalmasan álló népek hitével, céljaival szemben elengedhetetleneket vallottak. Ha én erről beszélek, ez nem azért történik, hogy mert absztrakt politikai elvet akarok meghatározni, amely azoknak, akik a szabadságot Amerikában felépíteni igyekeztek, nagyon értékes volt, hanem abból az orkból, amelyekről más békefeltételeknél beszéltem, amelyek számomra elkerülhetetlenek látszanak, mert őszintén kívánom az igazság feltartását. Azt a békét, mely ezt az alapevet nem fogadja el, feltétlenül meg fogják dönteni, mert ez a béke nem alakulna az emberiség meggyőződésén. Az egész népek szellemének ereje ellene fog fordulni és állandóan enene harcolni és az egész világ velük fog rokonszenvezni. A világ csak akkor lesz békés, ha életét tartós alapra helyezik és az ilyen tartós béke nem lehetséges, ha a lélek nyugalma és az igazság, szabadság és a jog érzése hiányzik. Amennyiben lehetséges, minden nagy népnek, amely most segítő eszközei és segítő erői teljes kifejtésére törekszik, kell hogy biztosítsák az egyenes összeköttetés a világ nagy tengeri útjaira.

Ahol ez területek átengedése útján nem lehetséges, úgy ott a tengerhez vezető utak semlegesítésével, bizonyos általános garanciák mellett el lehet érni, ami magában véve béke biztosítékot fog jelenteni. Egyik nemzetet sem szabad távol tartani a világkereskedelem nyílt útjainak bejáróitól és magát a tengeri utat törvényes rendelkezések által szabaddá kell tenni.

A tengerek szabadsága a béke kondíció sine qua nonja.

Egyenlőség és együttműködés! Az érvényben levő nemzetközi szabályok közül sokat bizonyára radikálisan át kell dolgozni, hogy a tengerek szabadságát tényleg biztosítsák és az emberek számára való használhatóságát minden körülmények között lehetővé tegyék. Elváltozások nélkül nem lehet bizalom és jó viszony a népek között. A népek közt való szabadon szabad és nem tenyegtetett forgalom lényeges része a békének és a fejlődés fo-

lyamatának. Nem nehéz a tenger szabadságát biztosítani és megőrizni.

Aldozatok és engedmények nélkül a béke lehetetlen. A nyugalom és a biztosság szelleme soha se lehet otthonos a népek között, ha nagy súlyos fegyverkezési rendszabályok itt és ott a jövőben is folytatódnak.

En talán magas felelős állásban az egyetlen ember vagyok, aki szabadon beszélhet és akinak nem kell semmit sem elhallgatni.

Javaslatom a következő:

Valamennyi nép egyöntetűen tegye magáévá a Monroe elnök tanát,

mint az egész világ eszményét, amelynek értelmében ne törekedjék egy nép sem arra, hogy a maga kormányzatát egy másik népre, vagy más nemzetre kiterjessze és hogy minden népnek kicsinek csak úgy, mint a nagyoknak teljes mértékben szabadságában álljon, hogy a maga kormányzatát, a maga fejlődési menetét, zavartalanul, menten minden veszélyeztetéstől és fenyegetéstől, önmaga határozza meg.

Javasolom, hogy a jövőben

a népek ne bonyolódjanak szövetségekbe,

amelyek a hatalomért való versenybe kergetik őket és behálózják intrikák és onzó versengések szövetségébe és legsajátosabb ügyeiket oly befolyásnak vetik alá, melyeket kívülről vittek közéjük. A hatalmak koncertjében nincsenek szövetséges szövetségesek. Ha mindnyájan egyesülnek, úgy, hogy ugyanabban a szellemben és ugyan arra a célra cselekedjenek, valamennyien a közös cél szolgálatában működnek és a szabadságnak őrvénének és közös védelmének alatt tudhatják életüket.

Javasolom, csak

olyan kormányok legyenek, amelyek a kormányzatok helyesléseivel rendelkeznek.

Javasolom

a tengerek azon szabadságát,

melyek az Egyesült Államok képviselői egyik nemzetközi konferencián a másik után szabadság meggyőzött híveinek ékesszólásával dícsőítettek és ajánlottak.

Javasolom

a fegyverkezések korlátozását a hadseregekben és flottákban,

kizárólag a rend fenntartás eszközeig, nem pedig támadás, vagy önző erőszakosság eszközeként lássuk azokat. Ezek amerikai irányzatok. Más eszmékért, más elvekért nem foglaltunk állást, mint ezekért, amelyek előrelátó férfiak és nők elvei és eszméi, amelyek tulajdonai minden modern népnek, minden felvilágosodott közületnek alapelvei, eszméi ezek az emberiségnek és ezeknek érvényre kell jutniuk.

H I R E K.

— **Törzsmesterből százados.** A mozgósítás alkalmával önként jelentkezett katonának Martini Mátyas, egy gyalogezred volt aktív tisztje. Mint törzsmester került ki a harcra, ahol csakhamar megszerezte a nagy ezüst vitézségi érmét és érdemeiért tisztiságát is visszakapta. Továbbra is oly hősiességgel viselkedett, hogy nemsokára főhadnaggyá léptették elő. Végül most arról értesítenek bennünket, hogy Martini Mátyas századosná lépett elő és más kitüntetésekre is fel van terjesztve.

— **Földrengés Arad- és Csanád megyében.** Mint tudósítók telefonálják, vasárnap reggel öt órakor Kunágotá, Medgyesegyháza, Almás-kamarás, Dombáros és Kevermes községek lakosai erős földlökésre riadtak föl álmukból. Azt tapasztalták, hogy a házak ablakai megremegtek, a batorok ropogtak és néhány másodpercig olyan érzés ébredt bennük, mintha földrengés rázkódtatta volna meg ezeknek az említett községeknek környékét. Igen rövid ideig tartott ez a kellemetlen helyzet és csakhamar megnyugodott a lakosság is. Egy lökést éreztek, amely a megtehető nagy körzetben egyidejűleg zavarta meg a még élő

embereket, akik ijedten ugráltak ki ágyaikból a szokatlan esemény alkalmával. Valószínű, hogy nem földrengésről, hanem földmeikedésről lehet csak szó, amely szerencsére nem volt katasztrófális jellegű, de az említett községek nyugalma alaposan megzavarta.

— **A Polgári Takarékpénztár** lapunk mai számában teszi közzé az 1916-ik üzleti évről szóló mérlegét. A mérleg ismét az intézet kiváló mobilitásáról tesz tanuságot, amennyiben saját pénztárában 654,419 korona 96 fillér, más — fővárosi — intézeteknél 1,576,224 korona 85 fillér készpénze fektült, a 17,296,005 korona 62 fillért kitevő váltótárcából csak 3,399,965 koronát adtak visszleszámitolásra tovább és úgy a 2,472,411 korona értékű saját értékpapirjai, — melyek között 1,700,000 korona névértékű hadikölcsönkötvény van — valamint a hadikölcsön-kötvényekre üzletlelinek adott 1,532,142 korona 86 fillér előleg is teljesen lemond-mentesek. Az intézetnél elhelyezett betétek is igen szép növekedést mutatnak. Ezek álladéka 2,309,642 korona 92 fillérrel 11,257,360 korona 68 fillérre emelkedett. A mérleg 732,119 korona, 11 fillér tszta, illetve az 1915. évről való áthozattal együtt 753,406 korona 54 fillér nyereséggel zárul. Dacára annak, hogy az intézet 32,800 korona 93 fillérrel több adót fizetett a leloyt üzleti évben, mint 1915-ben és dacára annak, hogy a jótékony adományokban kifizetett összeg folytán a költségsszámla 11,180 korona 25 fillérrel növekedett, a tiszta nyereség mégis 42,320 korona 31 fillérrel több, mint 1915-ben. Osztalék fejében 12, illetve 60 korona kerül kifizetésre.

— **Üdvözlét a harcterről.** A mai posta kedves meglepetést hozott. Egy fényképet, melyen a 510. honvédegyezred táviró osztágya 11 tagjának alakja mosolyog felénk. A fénykép hátlapján a következőket írják: Szégyes üdvözlötünket küldjük aradi ismerősöknek és kedves olvasóknak. Adja isten, hogy nemsokára viszont lássuk egymást. *Horisch G., Fritz M., Fritz Róbert, Hegedüs Z., Schmidt, Nagy S., Janousek, Ozsváth Géza, Omthiez A., Albezein F. és Brunner.*

— **Nyugdíjas tanítók figyelmébe.** A közoktatásügyi miniszternek a királyi tanfelügyelők-höz intézett körrendelete szerint a nyugdíjas tanítók, tanítónők, óvónők, tanítók özvegyei és kiskorú árvái, támogatásra ráutaltságuk igazolása esetén, egyszersmindenkori segélyben részesülhetnek. A királyi tanfelügyelőségekhez benyújtandó kérvények beadásának utolsó határideje: 1917. évi február hó 15. Bővebb információ az aradvármegyei kir. tanfelügyelőségi hivatalban (Arad, kulturpalota) szerezhető.

— **Eljegyzés.** *Rosenthal Jolánka, Nagyszentpéter és Wagmann Albert tart. hadnagy, Kesnyő, jegyesek.*

— **Házeladás.** *Lówy Márkus apateleki nagybirtokos ma megvásárolta a Zrínyi-utca 4. számú házat a Kornis Testvérek cégtől százharmincezer koronaért. A cég rövid idővel ezelőtt vette előbbi tulajdonosától az egyemeletes ingatlant negyvenhátezer koronaért.*

— **Értesítés.** A 608, 611, 615, 616, 617, 630, 635, 637, 638, 640, 653. számú tejtulványok a kitűzött határidőn belül ki nem váltatván, azokat a mai naptól kezdve hatálytalanítjuk, s tekintettel arra, hogy több tej áll rendelkezésre. 1917. január hó 23-tól a 664-ik számtól 705-ik számig terjedő tejléjegyzéseket hatósági tejből részesítjük. A tej-utalványok 1917. február 1-ig a tejhivatalban kiváltandók. A közlelmezési hivatal.

— **Írásmunkák, sokszorosítások.** Állandó gyors- és gépiró iskola. Internacionális javító műhely: *Ziffer és Hollós írógépvállalatánál* a főpostával szemben. 377

— **Egyév. önk. előkész. tanf.** Kiegészítő vizsgúra 18—24 évesek részére. *Lázár Vilmos-a.* 2. Este 7—8 órakor.

— **Gyermekköcsök 50 koronától 250 koronáig** *Fischer Simon* nagyáruházában. 311

— **Üzleti könyvek Kerpálnál.** 354.

Mindenki házat közvetít.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A háboru kezdetén nagy lendülettel indult meg minden ingó és ingatlan vagyonnak eladása és vétele. Különösen akkor, midőn a háboru első hónapjainak lázát némileg mersékelte a győzelemben való biztos hit és hadseregünk annyira szép sikere. Alig volt olyan tárgy, vagy árutétel, amely tulajdonost ne változtatott volna, vagy amely után nagy kereslet és hajsza ne indult volna meg. Ebben a tekintetben természetesen előljártak a könnyen mozgatható cikkek, elsősorban az élelmiszercikkek, amelyek először talán nem is a szükség fenyegető réme miatt mozdultak meg, hanem mert pompás anyagát alkották a folyton erősödő spekulációknak.

Valóságos forgalmi áramlatokat figyelhetünk meg egy időben. Volt idő, midőn mindenki lisztkereskedő óhajtott lenni. Majd midőn ennek az üzletnek vétőt mondott az államhatalom, a nagyközönség más árucikkeket vetette magát, ahol a megazdagodási vágy könnyebben kielégülhetést talált.

Ma valóságos „ingatlan járvány“ dühög. Az Aradi Közlöny egyik legutóbbi számában, érdekes riport alakjában számol be arról az ingatlan forgalomról, amely a legutóbbi időben Aradon végbement. A nagyarányú földbirtok-escerén kívül különösen a házak eladása és vétele öltött nagyobb mérvet. Mintha a levegőben volna az a hiedelem, hogy ma minden ház eladó és megvehető, egymás után eszrének gazdát Arad szép és értékes házai. Természetesen ez nem megy ilyen simán és miután mindenki hatalmas keresetre gondol, ha már házat nem adhat el, vagy nem vehet, igyekszik legalább házeladási közvetítőnek fellépni. Arad városában sohasem volt annyi házügynök, mint éppen mostanában. S a legérdekesebb a dologban az, hogy ezek legtöbbje nem a hivatásos ingatlanforgalmi ügynökök köréből kerül ki, hanem más hivatásu és foglalkozásu egyének ezek, akiket a körülmény tett alkalmi ügynökökké.

Nem mondjuk, hogy ez egészséges állapot, mert hiszen Aradon volt eddig is elég ház-és ingatlanforgalmi ügynök, akik csöndesen és türelmesen vártak erre a jó időre s akiket most megélhetési viszonyaikban lényegesen megkárosít az ad hoc ügynökök serege. A valóságos, iparigazolvánnyal rendelkező ügynökök, akik mindmáig pontosan fizették adójukat s eleget tettek a pénzügyi hatóság követelményeinek, keserves konkurenciára kell hogy vállalkozzanak az alkalmi ügynökök érdekes típusaival szemben. Mert amint említettük is nem szörványos esetekről van szó, hanem valóságos járványról, amelynek a naponként való erősödéséről és terjedéséről a napilapok hátsólapjairól is tudomást szerezhet a nagyközönség.

Ismerünk magasrangú állami tisztviselőt, aki egyetlen házvétel közvetítésből huszonhétézer korona províziót kapott. Olyan összeget, amelyet hosszú idő alatt sem szerezhetett volna meg az államnál lerobotolt nehéz munkájával. A banktisztviselőknak egész gárdája foglalkozik ezzel a jól jövedelmező üzlettel, természetesen nekik alkalmuk is van betekintést nyerhetni az ingatlanforgalom eshetőségeibe és így a kedvező helyzetet könnyen kihasználhatják. Ismerünk olyan alkalmi ügynököt is, ki néhány héttel vagy hónappal ezelőtt még tisztességes iparos volt, s tegnaptól mára ingatlanforgalmi irodát nyitott, vagy legalább is olyasvalamit, ami ennek nevezhető.

KURZER BERTALAN

végzett bécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizgázott
fogtechnikus műterme Weitzer J.-u., Minorita-palota, N. em.

Fogat húz, plombál. Készít egyes fogat ép úgy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

Nem emelhetünk szót semmiféle tisztességes kenyérkereset ellen, s ha Arad város polgárainak egyrésze hasznosabbnak tartja magára nézve, hogy foglalkozást változtasson, új foglalkozással megelégedjen, ügyvéd-közvetítést válassza, azt nincs jogunk kárhözottai. Helyes — de a tisztességes konkurrencia útját mindenkinek egyformán be kell tartani. Aki bázis-eladás és vétel közvetítéssel foglalkozik, ne tegye azt az évek vagy évtizedek óta ebből élők rovására. Véltsen a rendőrség iparügyszéki-nél igazolványt, s a pénzügyi hatóságnál fizesse le hivatásáért a részja és adóilletéket éppen úgy, mint az, aki az ügyvéd-közvetítéssel professzionálisan foglalkozik.

EGYESULETI ÉLET.

(=) Közgyűlés. Az Aradi Autonom Katolikus Kőr február hó 2-án pénteken délelőtt 11 órakor a Kőr helyiségében rendkívüli közgyűlést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja az elnökség.

KÜZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= Lefoglalják a férföltöny-szövetet is. Az aradi kereskedelmi és iparkamara figyelmezteti az érdekelteket, hogy e hó 31-ig a Pamutközpontnál levélben be kell jelenteni, hogy egy cégnek mennyi készlete van a pamutból készült férföltöny-szövetből, és a különböző takarókból. Amennyiben a szövetből összesen 500 méternél, a takarókból pedig 50 darabnál kevesebb van, a készlet nem jelentendő be. Az ág- és asztaltakarók sem jelentendők be, ellenben a téli alsóruhák készítésére alkalmas nyers és fehérített pamutszöveteket, akár tisztán pamutból, akár más fonóanyagok hozzáadásával készült diszító tonalakkal vannak szövet (mint pl. flanel, bachrentek, velurok stb.) bejelentendők, ha e kelmékből összesen legálább 500 méter készlete van a cégnek.

SZERKESZTOI UZENETEK.

Itj. Sz. G. A VII osztályból vizsgázni kell és a bizonyítvány birtokában résztvehet az érettségi kurzuson.

K. E. A kért pénztőzöt részvényei értéktelenek. Sorsjegyeiről legközelebb irunk.

Új könyvek.

* A Nyugat folyóirat január 16-iki száma a következő változatos tartalommal jelent meg: Szomoró Deasó: Mülhausen nél a szomorú tiszt. (Novella.) Tersánszky Józsi Jenő: Versek. Kafka Margit: Hangyaboly. (Regény II.) Tóth Árpád: Rezignáció. (Vers.) Kádár Endre: Karácsony. (Novella.) Ambrus Zoltán: Színház. Turcsányi Elek: Színész a színjáték után. (Vers.) A politika mögöl: Ignó: Ellenzék. — Benedek Károly: Olaszország, az entente és a béke. — Balkányi Béla: A magyar földbirtok. Móricz Miklós: A vasutak, a háború és a pénzügyminiszter. Figyelő rovat. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Vilmos császár-ut 51. szám. Előfizetési ára: Egy évre 28 kor., félévre 14 kor., egyes szám ára 1 kor. 40 fill. Mutatványszámot kívánatra díjtalanul küld a kiadóhivatal.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. január 23-án kedden:

C) Bérlet.

C) Bérlet.

Lyon Lea.

Regényes színjáték 3 felvonásban.

Kezdeté 1/8 órakor.

A szerkesztést lelei:

Rudnyánszky Endre távollétében

Stauber József.

NYILTTÉR.

(Az ezen rovat alatt közzétett nem vállalnak felelősséget)

Karthausi.

A vasúti szénforgalom felvételével sajkázai kő- és pala-mentes

kőszén

ismét kapható raktárunkban

Vécsey-utca 1. sz.

Iparvállalatoknak waggontételekben szállítunk.

Erzsébet

Kőszénbányatársulat.

Gyertyát,

Zsíros szódát,

Kristály szódát,

Gyufát,

Cukorkát,

Citromot

és mindennemű háztartási, élelmi és iparcikket belső hadszínterületre is szállít

Gonda Nandor, Déva

7. Bizotts. szám.

Hirdetmény.

A battonyai kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság 1917. évi január hó 17-én 249. sz. a. kelt végzésével kiküldött bizottság ezennel közli, hogy Tornya községre vonatkozólag az 1886: XXIX., 1889: XXXVIII. és az 1891: XVI. törvényekkel értelmében szerkesztendő telekkönyvi betétek készítésének munkálata folyamatba tétetvén, a nevezett községben a helyszíni eljárás és pedig az 1891: XVI. t.-c. 9. §-a értelmében első sorban az azonosítás 1917. évi február hó 8-án és ennek befejeztével a további

bizottsági eljárás fog kezdődni.

Ennélfogva felszólítanak:

1. mindazok a kik a tjkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve akadályt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a bizottság előtt a kitűzött határon megkezdendő eljárás alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel;

2. mindazok, a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, hogy a tulajdonjog telekkönyvi bekebelezését a kitűzött határidőig a telekkönyvi hatósághoz írtézetű szabályszerű beadvány útján készítsék, vagy a telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okiratok alapján a telekkönyvi bejegyzés iránti

kérelmek előterjesztése végett a bizottság előtt jelenjenek meg ha pedig telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek az átírásra az 1889: XXIX. t.-c. 15-18. §-ai és az 1889: XXXVIII. t.-c. 5., 6., 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak, és azokkal igényeiket a kiküldött bizottság előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a bizottság előtt szóval elismerje, és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogukat ez uton nem érvényesíthetik és a bélyeg- és illetékelengedés kedvezményétől is elesnek; és

3. azok, a kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve ugyanszintén az ilyen bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jogok törlesztésére kérelmeznek, illetve, hogy törlesztési engedély nyilvánítsa véget a kiküldött bizottság előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek. Battonya, 1917. január 17-én.

A kiküldött Hainess Elemér kir. betétsz. biz. hivatalos távolléte miatt:

Heintz Géza,
vezető kir. járásbíró.

Várhelyi Károly,
betétszerkesztő ügyvezető. 6027

Zsírosszóda

100%-os, 100 kg-os hordókban, nagyobb mennyiségben, napi árban kapható

Guttman Sándor

árnygőzknél Arad, Varosi kávéház.

FOG. MOHR JEANNETTA

vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. ó. közönséget, hogy helyben: Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em. egy a mostani kör igényeinek megfelelő fogászati műtermet nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezelem betegeimot, foghúzás teljes érzéstelenítéssel (fagyasztás útján.) Aranyhidak, aranykoronák, mindennemű kaucsuk fogazatok, szápadás női és léghemrával. Arany, ezüst, amalgám, porcellán és cement tömések (plombák), mérsékelt díj-szabás mellett készíttetnek. Beesés partfogazatok körve tisztelettel Mohr Jeannetta, vizsg. fogtechnikusnő. Rendelő órák: d. e. 8-12-ig, d. n. 2-7-ig. Vidékiek 24 óra belüli kielegíttetnek. 1127

Viszonteladók figyelmébe!

Chocoládé, cacao, Chocoládé-bonbonok és cukorka áruk lerakata: 451

Gábor Miklós

Arad,

Andrássy-tér 18. Salacz-s. sark.

Helyi és vidéki telefon: 10-59.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetéseket díjat az alábbiak szerint számoljuk.

Minden szó hirdetés ára 3 DM. Vastagabb betűvel 16 fillér.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszünk fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetési szöveget, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Mérnök 10.”

Jellegére levél van a kiadóban. 624

„Jövő titka”

Jellegére levél van. 634

Ismerettség hiányában

Öszinte, szolid fiatal leány vagy asszonyka ideális, tisztességes barátságát keresem leiszorubb diszcreció mellett. Csak teljes című leveleket kérek „Mérnök 10.” jellegére a kiadóba. 539

Oktatás.

Elemi

és középiskolát végző gyermekek korrepetálását vállalja tanítónő, szerezni díjazással. Cím a kiadóban. 622

Alkalmazást keres.

17 éves

szakképzett fűszer- és vegyeskereskedő segéd, azonnali belépésre állást keres. Cím: Daniél Lajos, Bokszeg. 620

Alkalmazást nyer.

Kaput

felvétetik az aradi Széchenyi gőzmalom r. t.-nál. 618

Etielmiszor raktár

kezeléséhez azonnali belépésre egy óvadékos raktárkezelő keresetik. Ajánlatok az Aradi és csanádi egyesült vasutak „Magánüzemének központi felügyelőségéhez”, József főherceg ut. 22. sz., III. lépcső, földszint, 6 ajtó infózendők. 6630

Irodai gyakorlati bíró

Kisasszony azonnali belépésre alkalmazást nyer Löwy és Polák cégnél, Nador utca. 638

Fiatal segédet

keresek vegyeskereskedés részére febr. 1-re. Reisz József, Alsósimánd. 568

Ingatlan.

Főváros utca 7. számú

emeletes ház, 7 lakással eladó. Bővebbet ugyanott. 623

Közelebb

szép, modern magánház, a város központján, istálló, kocsiszín, két nagy padosított berendezéssel, eladó. Értekezni: Rovay-utca 13. szám. 626

G. 61 Leinfelden-utcaiban

fél jövedelmező emeletes bérház előnyös feltételek mellett eladó. Bővebbet Aradi Kereskedelmi Banknál. 625

Cirkertermelésre

haszonbérbe kerestetik mintegy 100 hold föld vastalómal közleiben, elegendő épületekkel ellátva. Ajánlatok „Cirkertermelés” jellegére a lap kiadóhivatalába kéreznék. 617

Belváros

élénk forgalmu, szép utcájában 8 szobát jövedelmező emeletes bérház jókárban, — továbbá a földent 5 szobás földszint és ház, szép gyümölcsös kerttel, jutányosan eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 616

Egy úri magánházat

keresek megvételre nagy kerttel, Gyóron, a piac közelében. Cím a kiadóban. 631

4 kishold szőlő

Kovácsin és Aradon egy magánház 2 modern lakással, és gyümölcsös kerttel eladó. Cím a kiadóban. 687

Földet vennék

több évi haszonbérbe. Arad határában, eseti g a határ közelében, tanyával. Kocsik Lajos, Kasza-utca 12. 366

A belvárosban

kisebb magánház eladó. Cím a kiadóhivatalban. 565

Határ-utca 15. sz.

ház eladó. Bővebbet ugyanott a tulajdonosnál. 558

Gyógyászat.

Rák és visszkotegség

elleni fehér kenőcs kapható Ferenc-téri Vajdits-gyógyiszertárban. Kis tégely 1 korona 50 fillér, nagy tégely 3 korona. 6171

Kiadó lakás.

Kiadó

2 butorozott utcai szoba, különbejárattal, villanyvilágítással, központi fűtéssel, fürdőszoba használattal, február 1-jétől. Bohus-palota, Zrínyi-utca, I. kapu, III. emelet, 26. a. 635

Lakást keres.

Keresek

2 ágyas feltétlen tiszta utcai szobát, fürdőszoba használattal. Gara József, Erzsé et-körút 20. 639

Keresem 4 vagy 5

szobás modern lakást augusztus hó 1-re a Szabadszertár közelében. Ajánlatok „Modern lakás” jellegére a kiadóhivatalba kéreznék. 593

Vétel és eladás.

Nagyon elegáns.

levelet használt modern ebédlő eladó Cím a kiadóban. 636

Jókarban levő

kis és nagy hordók kaphatók özv. Werner Danielnél, Kossuth- és Batthyány-utca sarok, fűszerüzlet. 574

Modern,

világos hálószoba berendezés eladó Weitzer János-utca 11. (élelmiszer-üzlet) 632

Serítésel

szőszedhető és egy nagy deszka sátor — zárral ellátva — (80—100 mm. gabonaméretű bef. gátására elegendő) helyszűke miatt, minden elfogadható áron azonnali eladói. Bővebbet Thököl Imre-ú. 48. sz. alatt. 583

Eladára

kerülnek gazdaság felosztása miatt különféle gazdasági eszközök és gépek, dohány-pajta felszerelés, stb. Bővebb felvilágosítást ad Ifj. Szilvák Gyula, Temesfűzút u. p. Temesfűzes. 593

Új butorhittel!

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelre egyéneknek kölcsön, és részletfizetésre szállított Garai Mátyás bej. cég tutorizálásban Aradon, Asztalos Sándor-utca 5. sz. 613

Különteje.

Zongora

(rövid) bérbe keresetik. Cím a kiadóhivatalban. 638

Írógépek

új és használt, üzembetűk, szakcszerű javítások, irásmunkák és sokszorosítások, gépirás tanítás Rodnár József írógépszaküzletében Salacz-utca 8. Telefon 11—41. szám. 4701

Különlleges módszer szerinti készült

fatápu olpó

egyedülálló részére vidéki városokra és megyei területekre megfelelő cégek keresetik. Ajánlatok „Nagy olpó” jellegére a kiadóhivatalba kéreznék. Budapest, Semmelweis-utca 4. kerület. 7171

Helybeli nagy gyári vállalat

keres

mielőbbi belépésre több évi gyakorlattal bíró

hivatalnoknót,

aki magyar és német gyors- és gépirásban járatos.

Ajánlatok „A. B. 1917.” jelige alatt a kiadóba küldendők. 642

APOLLO színház.

Január 23., 24., kedden, szórdán Csiky Gergely remekműve filmen

NAGYMAMA.

Színmű 4 felvonásban. Irta: Csiky Gergely. Filmre alkalmazta és rendezte: Rorda Sándor. Főszerepben: Blaha Lujza, a Nemzeti Színház örökös tagja. Főszerepeket játsszák: Szirmal Imre, Mészáros Alajos, Hajdu József, Fényes Annus, Várkonyi, Agágy Böske és Marosi Adél.

Az előadások hétköznap 5, 7 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak. 31

Jegyek előre válthatók délelőtt 1/2 11—12 óráig a pénztárnál.

ÓCSKA

horgolt és kötött árúért, harisnya és kapcaért, szőszakadért is. gyapjából különként K 7-től K 12-ig, pamutból különként 1-20.

Új gyaufonál és ennek maradékért K 16. Új pamuffonalért és ennek maradékért K 6-tól K 10-ig lát a Maschinenshrickerei Glücksmann Vilmos Wien, XV., Stut-terheimstr. 4. Minden küldeményt azonnal és pontosan leszámol, nagyobb tételeket személyesen is át vesz. 7231

Tüzifa

wagontételekben megrendelhető Weiszberger Sámuel utódánál, 201

Körösvölgyi pálinka-raktárban

ARAD. Telefon sz. 651.

DURATING!

törvényesen védett vegyi szer, amely a kamagrn öltönyök, egyenruhák, szövetek, női ruhák, reverendákon stb. mutatkozó fenyrt radikálisan eltávolítja.

Kapható:

Schäffer Henriknél

Arad, Andrássy-tér. Magyarországi kizárólagos képviselőjének 1—, 150, 2— koronás üvegekben. 637

Prima svéd

részgálicot

és

raffia hárszt

ajánl

614

Donáth Simon

Vécsey-utca 4. Telefon 524.

Matteine-féle

patkány- és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintáshoz ajánlok patkány- és egérintósz-bacitust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintó-szere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérintósz bacillus árai:

1 kis adag 2—300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 3—600 patkány kiirtására 12 K.

„Matteine”

vegyészeti laboratorium

Arad, Boros Beni-tér 1. szám.

Telefon 10—45.

Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.

Vagyon.

Mérleg-számla 1916. december hó 31-én.

Teher.

	Korona	fl.	Korona	fl.	Korona	fl.	Korona	fl.
Pénztár			654,419	96	Részvénytőke			7,200,000
Más pénzügyintézeteknél elhelyezett tőkék			1,576,224	85	Tartalékalap	2,300,120	50	
Váltók			17,296,005	62	Leirási számla	50,000		
Kölcsönök:					Árfolyam különbözeti tartalékalap	63,907	54	
Záloglevél biztosítéki kölcsönök ...	5,872,325	01			Ingatlan tartozás törlesztési alap	119,728		
Jelzálog kölcsönök	79,346	18			Nyugdíjalap	276,291	91	3,260,047
Kötvény kölcsönök	45,099				Dijas záloglevelek 10% díja			40,630
Községi kölcsön	54,866	16	6,051,636	35	Engedményezett községi kölcsön			54,866
Folyószámlai kölcsönök			997,068	75	Záloglevelek a forgalomban:			
Előlegek értékpapírokra			36,138		5% díjas	828,400		
Hadikölcsön kötvényekre adott előlegek			1,591,142	86	5% díj nélküli	4,762,800		5,591,200
Záloglevél biztosítéki alap:					Kisorsolt záloglevelek			20,000
K 557,500.— n. é. 4% os magyar ko-			423,700		Takarékpénztári betétek			
ronajáradék			81,770		könyvecskére	9,695,450	28	
Záloglevél készlet			2,472,411		folyószámlára	861,021	99	10,556,472
Értékpapírok*)			80,218	73	Pénztári letétek			701,088
Hátralékos értékpapír kamatok			500,000		Visszleszámított váltók			3,399,965
Andrássy-tér 19. sz. ház			410,652	32	Ingatlan tartozás az Andrássy-tér 19. sz. házon			170,220
Andrássy-tér 22. sz. ház			19,778	80	Ingatlan tartozás az Andrássy-tér 22. sz. házon			194,042
Leltár			1,978	80	Hátralékos záloglevél szelvények			78,775
leírás 10%			182,750		Hátralékos osztalék szelvények			9,421
Hátralékos kamatok					Hátralékos betétkamatadó			23,841
					Előre felvett kamatok	184,567		
					Átmeneti záloglevél kamat	23,388	82	207,955
					Nyereség egyenleg:			
					nyereség áthozat 1915. évről	21,287	43	
					1916. évi nyereség	73,119	11	753,406
			32,261,933	44				82,261,933
								44

*) Ebből 1,700,000 K. n. é. hadikölcsön és 676,000 K. n. é. állampapír, záloglevél és kötvény.

Arad, 1917. évi január hó 18-án.

Nattland Bernát, s. k.
veszérigazgató.Stein Zsiga, s. k.
összevezető-titkár.Ráskai Miksa, s. k.
főkönyvvizsgáló.Dr. Keresztes Gyula, s. k.
igazgatósági elnök.Schill József, s. k.
igazgatósági elnökhelyettes.Darányi János, s. k.
igazgató.Dr. Insekutz László, s. k.
igazgató.Löbl Gyula, s. k.
azgató.Martens Cäsar, s. k.
igazgató.Réthy Viktor, s. k.
igazgató.Singer Israel, s. k.
igazgató.Szathmáry Mihály, s. k.
igazgató.Dr. Varjassy Lajos, s. k.
igazgató.Vásárhelyi Dezső, s. k.
igazgató.Winkler József, s. k.
igazgató.

Jelen mérleg-számlát a fő- és mellékkönyvekkel összehasonlítván, azt helyesnek és tökéletesen rendben levőnek találtuk.

Arad, 1917. évi január hó 20-án.

A FELÜGYELO-BIZOTTSÁG:

Reinhart Gyula, s. k.
f. b. elnök.Hoffmann Antal, s. k.
f. b. elnökhelyettes.Kosztka Emil, s. k.
f. b. tag.Szántó Gyula, s. k.
f. b. tag.Weil József, s. k.
f. b. tag.

Az Aradi Polgári Takarékpénztár r. t. felügyelő-bizottsági jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Az alapszabályok 58. §-a értelmében alulírott felügyelő-bizottság az intézet ügyvezetésének minden ágát többször vizsgálat tárgyává tette s különösen a pénztárkezelést, valamint a könyvvezetést a rendszeren tartott üléseken pontosan megvizsgálta. Nemkülönben alaposan megvizsgálta az igazgatóság által eléjeterjesztett évi zárszámadások és mérlegek minden egyes tételét.

Alulírott bizottsági tagok e vizsgálatok alapján jelentjük, hogy a takarékpénztári ügykezelést mindenkor

a legnagyobb rendben és az alapszabályokkal egybehangzóan találtuk.

Indítványozzuk tehát az évi mérlegnek a t. Közgyűlés által leendő elfogadását és hozzájárulunk egyszerűen az igazgatóságnak a **753,406 korona 54 fillér évi nyereség** felosztására vonatkozó javaslatához.

Végül pedig véleményezzük, hogy az igazgatóságnak a befejezett 1916. évi működésére nézve a felmentvény megadassék és kérjük ezt a magunk részére is kimondani.

Aradon, 1917. évi január hó 20-án.

Az Aradi Polgári Takarékpénztár r. t. felügyelő-bizottsága:

Reinhart Gyula, s. k.
f. b. elnök.Hoffmann Antal, s. k.
f. b. elnökhelyettes.Kosztka Emil, s. k.
f. b. tag.Szántó Gyula, s. k.
f. b. tag.Weil József, s. k.
f. b. tag.